

[Justitsministeren]

steder, hvor det er yderst berettiget at gribe ind, men hvor det ellers ikke ville være sket.

Jeg har den opfattelse, at der skal overordentlig meget til, før man ikke fra administrationens side følger en henstilling fra ombudsmanden, og jeg forstod også på hr. Knud Lind, at den opfattelse har han også.

Så skal hr. Knud Lind have ret i, at når der kommer en sådan henstilling, og den, som det bør være det normale, følges af administrationen, så må det også ske med en vis hurtighed. Jeg skal ikke gå ind på de enkelte sagsområder – det plejer vi jo ikke at gøre her i Folketinget – men på grundlag af det, hr. Knud Lind har sagt, vil også jeg nok sige, at det altid er alt for lang tid, der går, inden man foretager rettelsen, som jo ofte kan foretages endog meget hurtigt. Opgaven for hele administrationen, når de får en sådan henstilling og vælger at følge den, må være meget hurtigt at få ændret den fremgangsmåde, man har haft hidtil, og som altså har vist sig ikke at være rigtig.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets tekst
vedtoges uden afstemning.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Forespørgsel nr. F 1:

Forespørgsel til økonomiministeren:

»Hvilke oplysninger kan økonomiministeren give om væksten i arbejdsløsheden i de kommende år og de af regeringen påtænkte initiativer for at bekæmpe arbejdsløsheden?«

Af Nyrup Rasmussen (S) m.fl.

Begrundelse

Nyrup Rasmussen (S):

Vi er dybt bekymrede i den socialdemokratiske folketingsgruppe. Vi er bekymret over, at alt det, der er blevet sagt om ledighedens udvikling, hver gang har vist sig at blive værre, end man havde troet. Vi er bekymret over at have

kunnet konstatere gennem temmelig lang tid efterhånden, at alle de gode viljer til og ønsker om en lavere arbejdsløshed ikke har holdt stik. Jeg synes, vi har kunnet konstatere i de sidste 2-3 år, at prognoserne for arbejdsløshedens udvikling bestandig er blevet overgået af en værre virkelighed.

I 1987 skønnede man, at ledigheden ikke ville stige. Der skete det modsatte. På det seneste har vi set regeringen igen tøvende, men dog uundgåeligt bekræfte, at man også til næste år forventer en ny stigning i ledigheden. Uden at jeg skal kunne tiltræde den vurderingsrealisme, kan vi bare tage den konstatering, at regeringens forventning til næste år er en ledighed på 265.000 i henhold til det seneste skøn, og jeg synes, det er lidt sørgeligt i dag at skulle konstatere, at det er 10.000 over det niveau, som den borgerlige regering måtte konstatere, da den startede for efterhånden 6 år siden.

Jeg synes også, det er en meget sørgelig kendsgerning, vi i dag er konfronteret med, når vi kan se, at den private sektor gennem det seneste år ifølge Danmarks Statistiks kvartalsvise nationalregnskab har tabt 30.000 arbejdspladser, og jeg synes, vi er nødt til at sige til hinanden, at når livet ikke er gået værre for de mange lønmodtagere i løbet af 1987-88, skyldes det bl.a. arbejdstidsforkortelsen, det skyldes, at den forrige regering og Socialdemokratiet trods alt fandt sammen i december sidste år om en konkurrenceevneforbedring, og det skyldes, at produktivitetsudviklingen i den private sektor ikke gik helt så stærkt, som mange kunne have forventet.

Op- og nedture har der været i dansk økonomi. Der var en overgang en fremgang for investeringer og forbrug – det var i 1982-86 – og vi var mange, der glædede os over, at dansk økonomi havde en god international placering, men nedad gik det fra 1986 og frem med tabte arbejdspladser.

Jeg har engang ladet mig fortælle, at den nuværende økonomiminister i sin tidligere funktion havde den opfattelse, at den bedste form for socialpolitik var stigende beskæftigelse. Nu er han kommet til bordet og er ikke uden en vis indflydelse på de foranstaltninger, regeringen måtte træffe for at imødegå ledigheden.

Vi er spændt på, efter at have konstateret, at nu falder beskæftigelsen, hvad økonomiministeren har at svare på den forespørgsel, Social-

[Nyrup Rasmussen]

demokratiet i dag har stillet ham. Vi spejder meget stærkt efter de initiativer, der kan sætte skub i beskæftigelsen. Vi synes, at de svar, vi har fået indtil nu såvel i regeringens åbningsredegørelse som i den efterfølgende debat, ikke lover alt for stor optimisme – for nu at udtrykke det meget diplomatisk.

Det er vort håb i dag, at ministeren og den øvrige regering vil være i stand til at opklare for os, om der er substans, om der er konkrete initiativer undervejs, der virkelig kan give det skub i erhvervslivets udvikling, som skal hjælpe beskæftigelsen frem igen.

Besvarelse

Økonomiministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg vil gerne til indledning takke forespørgerne, fordi man har stillet denne forespørgsel. Det er en kærkommen lejlighed til at diskutere ledigheden, de tendenser, der er, og trækkene i den økonomiske udvikling.

Regeringen deler helt bekymringen over den stigende ledighed, og en nedbringelse af arbejdsløsheden må have høj prioritet i den økonomiske politik. Det er på den anden side også sådan, at vi realistisk må indse, at mulighederne for at reducere ledigheden skal ses i lyset af de rammer, som også hensynet til betalingsbalancen sætter. Vi vil gerne understrege, at den vægt, som regeringen lægger på udviklingen på arbejdsmarkedet, også fremgår af, at vi om kort tid fra regeringens side vil fremlægge for Folketinget en redegørelse om strukturproblemer på arbejdsmarkedet.

Forespørgerne ønsker oplysning om væksten i arbejdsløsheden, og jeg vil her henvise til den økonomiske oversigt fra oktober. Der er siden sket det ved teknisk revision, at niveauet for ledighedstallene er reduceret med 5.000 personer. Årsgennemsnittet for ledigheden skønnes herefter at blive 245.000 i 1988 og 260.000 i 1989, svarende til henholdsvis 8½ og 9 pct. af arbejdsstyrken. Der er altså tale om en ændring i den tendens til et fald i ledigheden, som vi så i årene 1984–86. Stadig væk er det samlede ledighedsniveau næste år en del lavere end i det sørgelige rekordår 1983, hvor der i årsgennemsnit var 283.000 ledige.

Årsagerne til, at ledigheden i øjeblikket er stigende, skal bl.a. findes i de politisk-økonomiske indgreb, der var nødvendige for at nedbringe de helt uholdbart store betalingsbalan-

ceunderskud i 1985 og 1986 på henholdsvis 29 og 35 mia. kr., og det er også siden lykkedes at opnå en væsentlig reduktion af underskuddet på betalingsbalancen.

I 1987 blev underskuddet 20 mia. kr., for indeværende år skønnes underskuddet at blive 17–18 mia. kr., i 1989 skønnes underskuddet at være omkring de 16 mia. kr. Målt i forhold til bruttonationalprodukt har underskuddet på betalingsbalancen også været faldende. Fra 5,2 pct. i 1986 er det faldet til 2,9 pct. i 1987, og skønnet for 1988 er på 2,5 pct. af bruttonationalproduktet.

Denne betydelige forbedring har desværre ikke kunnet realiseres, uden at der samtidig er sket en stigning i ledigheden. Vi har endnu ikke efter regeringens skøn set afslutningen på opgangen i ledigheden, og vi skønner, at stigningen vil fortsætte frem til udgangen af 1988. Herefter venter vi, at stigningen ophører, og at ledighedsniveauet vil blive stort set uændret gennem 1989.

Skønnet om, at ledigheden gennem 1989 vil være stort set uændret, har bl.a. den baggrund, at der ventes vækst i dele af erhvervenes investeringer, især materielinvesteringerne, og en sådan udvikling understøttes klart nok af det lavere renteniveau. Obligationsrenten ligger i dag ca. 2 procentpoint lavere end for et års tid siden.

Endvidere venter vi en ganske god udvikling og vækst i industrieksporten, og det ventes også, at det hidtidige fald i det private forbrug afløses af en moderat opgang.

Derfor skulle der være gode muligheder for, at ledigheden kan falde fra 1990 og fremefter, men det forudsætter, at regeringen kan komme igennem med en økonomisk politik, der kan forbedre konkurrenceevnen og holde igen med de offentlige udgifter. Begge dele er en forudsætning for en holdbar ekspansion i den private sektor.

Ser vi på ledigheden, så var den sæsonkorrigerede ledighed uændret fra juni til juli, men derefter steg den igen med knap 4.000 personer fra juli til august. Set under ét har opgangen i ledigheden gennem de seneste 2 måneder været betydelig langsommere end stigningen i første halvår, og selv om jeg ikke mener, man kan lægge for stor vægt på de helt kortsigtede bevægelser, er det klart, at de seneste oplysninger bekræfter, hvad den økonomiske oversigt har vurderet: at stigningen er ved at tage af.

[Økonomiministeren]

Ser vi på beskæftigelsen, er der just kommet nye ATP-tal for tredje kvartal, og disse tal viser, at den samlede beskæftigelse blandt lønmodtagerne er faldende, og det er jo et klart modstykke til den stigende ledighed.

I tredje kvartal var det beskæftigede antal lønmodtagere godt 15.000 lavere end i tredje kvartal sidste år, og det svarer til et fald på 0,8 pct. Nedgangen i beskæftigelsen har været kraftigst i byggeriet, industrien og i detailhandelen; i øvrige erhverv er beskæftigelsen stort set uændret i forhold til sidste år. Dette er, især i forhold til den finansielle sektor, en ny udvikling. Der var en klar tendens til en stigende beskæftigelse i den private servicesektor – ejendomshandel, konsulentfirmaer, reklamebureauer osv. – men det er ikke længere tilfældet. Især inden for den finansielle sektor kan man nu se, at et mætningspunkt åbenbart er nået.

Det er efter regeringens opfattelse et glædeligt træk, at de seneste tal viser, at det nu er ved at være lykkedes at bremse opgangen i den offentlige sektors beskæftigelse. Den samlede beskæftigelse i den offentlige sektor var i tredje kvartal stor set uændret i forhold til tredje kvartal sidste år. Det skal ses på baggrund af dels aftalen i juni med kommunerne om de kommunale budgetter, dels lønsumsbegrænsningen på 2 pct. for staten, der blev besluttet før resten af 1988.

Når man ser på de sæsonkorrigerede ATP-tal, så har beskæftigelsen været faldende siden fjerde kvartal 1987. Hvad specielt angår industrien, tyder de særlige beskæftigelsesoplysninger for dette erhverv på, at faldet i beskæftigelsen hørte op på et tidspunkt i begyndelsen af indeværende år. Korrigeret for sæson har beskæftigelsen i industrien antagelig ligget stort set stabilt lige siden februar og frem til den seneste oplysning fra august. Der er således håb om, at faldet i industriens beskæftigelse er ophørt. Det netop offentliggjorte konjunkturbarometer for industrien peger i retning af, at denne stabilitet for beskæftigelsen fortsætter i fjerde kvartal, og baggrunden for, at der er sket en stabilisering af beskæftigelsen i industrien, er den fortsat ret gode udvikling i industrieksporten, samtidig med at faldet i erhvervenes materielinvesteringer er ophørt og muligvis er vendt til en vis opgang. For det private forbrug peger de seneste oplysninger også hen imod, at faldet er ophørt.

Mens jeg er ved industriens forhold, kan det i øvrigt nævnes, at når man sammenholder oplysningerne om udviklingen i antallet af præsterede arbejdstimer med omsætningen i faste priser, så peger det i retning af, at produktivitetstigningerne i 1988 er betydeligt større end i årene forinden. Det er et glædeligt træk i den økonomiske udvikling, og man kan håbe på, at det er et tegn på, at de store investeringer i de foregående år er begyndt at kaste af sig. Ganske vist betyder store produktivitetstigninger umiddelbart et lavere beskæftigelsesniveau, men på længere sigt vil de positive virkninger vise sig i form af bedre konkurrenceevne og højere realindkomst, og derved vil de kunne danne baggrund for en sund udvikling i beskæftigelsen.

Stigningen i ledigheden har hidtil været særlig kraftig i byggefagene. I modsætning til, hvad der gælder i industrien, må det påregnes, at beskæftigelsesfaldet i byggeriet vil fortsætte i nogen tid endnu. Det skyldes især, at erhvervsbyggeriet først begyndte at gå ned ret sent, og at man på dette område formentlig ikke har nået bunden endnu. Boligbyggeriet er stadig faldende, men heldigvis i aftagende tempo, og rentefaldet vil på disse områder efterhånden kunne bidrage til en bedring af udviklingen. Vurderingen af, at byggeriets beskæftigelse fortsat vil falde, bekræftes også af konjunkturbarometeret for dette erhverv.

Jeg vil efter disse statistiske oplysninger, som jeg synes er vigtige at have med i vores debat, vende mig til en nærmere redegørelse for regeringens syn på, hvordan vi bekæmper ledigheden på bedste måde.

Hvad angår de særlig vanskeligt stillede grupper på arbejdsmarkedet vil jeg først henvise til det forlig, som regeringen i august indgik med Socialdemokratiet om arbejdstilbudsordningen for langtidsledige. Jeg skal ikke gå i detaljer med forliget her. Man er med forliget på dette område nået frem til en ordening, der har skabt en reel forbedring af de langtidslediges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige muligheder, også derved, at man jo nu på et tidligere tidspunkt griber ind med foranstaltninger over for mennesker, der bliver ledige.

Men arbejdstilbudsordningen omfatter jo kun en del af de langtidsledige, nemlig dem, der har foden inden for i arbejdsløshedsforsikringssystemet. For store grupper af unge gæl-

[Økonomiministeren]

der det, at de jo endnu ikke har nået den fastere tilknytning til arbejdsmarkedet, som er en betingelse for at komme ind i dagpengesystemet, og for disse grupper overvejer regeringen, hvordan indpasning på arbejdsmarkedet kan lattes. Regeringen arbejder, som det vil være bekendt, bl.a. med forslag om aktiviserende foranstaltninger for unge kontanthjælpsmodtagere.

Når det drejer sig om de generelle foranstaltninger til at bekæmpe ledigheden, så er det vigtigste en forbedring af Danmarks internationale konkurrenceevne. Løntilbageholdenhed er en helt afgørende forudsætning for, at der kan skabes opgang i den private sektors produktion baseret på eksport og selvfølgelig også på erstatning af import.

Jeg står helt ved, hvad jeg tidligere har sagt om, at høj beskæftigelse er den bedste form for socialpolitik. Det er indiskutabelt efter min mening, og derfor må forbedring af konkurrenceevnen have en førstprioritet i den økonomiske politik ikke bare som noget kedsommeligt økonomipræk, men af solidaritet med dem, der ellers bliver ledige. Dette er ikke kun en akademisk diskussion. Efter min opfattelse dokumenterer udviklingen, siden overenskomsterne blev indgået i foråret 1987, meget klart, at hvis ikke man holder igen med lønudviklingen, så kommer ledigheden som en helt logisk, naturlig følge. Det er det, vi lever med. Det er bl.a. følgerne af det, som i øjeblikket præger udviklingen i ledigheden, og det synes jeg vi skal være helt på det rene med. Jeg synes, vi har fået anskuelsesundervisning i denne vigtige sammenhæng.

Det er jo ikke mindst vigtigt med en styrkelse af vores internationale konkurrenceevne, når man skal vurdere Danmarks muligheder for at udnytte det indre marked inden for EF, og det er derfor regeringens opfattelse, at det er af vital betydning, at de forestående midtvejsforhandlinger resulterer i meget små lønstigninger i overensstemmelse med fælleserklæringen fra december 1987 mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter om, at lønstigningerne i Danmark ikke bør overstige udlandets.

Konkurrenceevnepolitikken skal understøttes af en stram offentlig udgiftspolitik. Man kunne jo spørge, om man ikke kunne løse ledighedsproblemet ved at øge beskæftigelsen i den offentlige sektor. Det har været forsøgt før, men efter min mening med et dårligt resultat. Øget

offentlig beskæftigelse er ikke vejen i den nuværende situation. De øgede offentlige udgifter skal finansieres ved øgede skatter, hvilket jo kun vil indebære en yderligere stigning i skatte trykket. Det er allerede for højt, og det udgør et af de strukturelle problemer i dansk økonomi.

I maj måned offentliggjorde Det Økonomiske Råds Formandskab, vismændene, en rapport om strukturproblemer på det danske arbejdsmarked. Regeringen finder, at det er en meget væsentlig redegørelse, vismændene her har udsendt. Regeringen vil senere i samlingen fremkomme med en redegørelse for sit syn på vismandsrapporten. Jeg skal ikke her foruddiskontere, hvad der ved den lejlighed vil blive oplyst fra regeringens side, men kun sige, at vi tillægger de forhold, som er fremdraget i vismandsrapporten, overordentlig stor betydning. Det drejer sig om – efter regeringens opfattelse – at vi skal forbedre den samlede indsats i arbejdsmarkedspolitikken med større vægt på uddannelse og med ændringer også i selve arbejdsløshedsforsikringen, som jo er et forhold, der på væsentlig måde påvirker arbejdsmarkedet.

Jeg håber, og det skal være min sidste bemærkning, at redegørelsen om disse vigtige strukturproblemer på arbejdsmarkedet, når den kommer, vil give anledning til en åben, fordomsfri debat. Jeg tror, at det er en væsentlig forudsætning for, at vi kan løse ledighedsproblemerne bedre i de kommende år, end vi har gjort hidtil.

Forhandling

Nyrup Rasmussen (S):

Med al respekt, hr. økonomiminister, tror jeg ikke, jeg træder nogen over tæerne ved at konstatere, at det ikke er det mest revolutionære bud på løsningen af arbejdsløshedsproblemerne, vi har hørt her i Folketinget.

Jeg savnede ministerens bud på industriens strukturproblemer. Jeg savnede bare én eneste kommentar af økonomiministeren til den kendsgerning, at dansk industri har fundamentale størrelsesproblemer, at 3/4 af industrien ikke beskæftiger mere end 50 ansatte, at dansk erhvervsliv ligger i bunden med hensyn til forskning og udvikling, på niveau med Irland og New Zealand. Hvad har regeringen tænkt sig at gøre ved det?

[Nyrup Rasmussen]

Jeg savnede regeringens svar på industriens fundamentale eksportproblemer, på, at vi har masser af OECD-redegørelser, og også redegørelser fra danske økonomiske institutter inkl. Det Økonomiske Råds Formandskab, for, at dansk industri i dag er kendetegnet ved at eksportere til de områder i verden og på sådanne produkter, som har den laveste vækst. Hvad har regeringen tænkt sig at gøre ved det?

Jeg savner ministerens svar på det tredje strukturproblem, som er, at der er et massivt efteruddannelsesproblem på industriel viden på det danske arbejdsmarked. Dansk industri har ikke mange chancer for at fange den ny teknologi, hvis der ikke på helt anden måde tages fat på efteruddannelsesaspekterne i dansk industri. Hvad er ministerens svar på det problem?

Jeg savner ministerens kommentar til den kendsgerning, at dansk industri fundamentalt mangler strategisk planlægning. Må jeg bare erindre om, at 1/3 af større industrivirksomheder i Danmark slet ikke gennemfører nogen planlægning overhovedet. Man nøjes med at have et regnskab med 2-årige budgetter, hvis det er flot, men ellers ikke mange betragtninger om, hvem der er de største konkurrenter, hvad der er de største nye investeringsproblemer, hvad der er de største nye eksportchancer. Hvad har regeringen tænkt sig at gøre ved det?

Jeg har ikke kunnet høre det i ministerens indlæg. Jeg har derimod kunnet høre en konstatering af og bekræftelse på, at regeringen ikke har kunnet løse det evindelige problem, som danskerne, som dette Folketing, og som de skiftende regeringer har sloges med igennem mange, mange år, nemlig: Hvordan reserverer vi nu tilvæksten i dansk økonomi til investeringer i fornyelse og i fremgang?

Jeg hørte ministeren sige, at en af årsagerne til stigningen i ledigheden har været, at regeringen – den foregående – så sig nødsaget til at gribe ind over for betalingsbalancen. Just det, just det! Deri ligger jo den utrolige modsætning, der er mellem på den ene side ønsket om at fremme en bedre betalingsbalanceudvikling og på den anden side ønsket om at fremme en bedre beskæftigelsesudvikling. Hvad er regeringens svar på det fundamentale spørgsmål: Hvordan opnår vi både en bedre beskæftigelsesudvikling og en bedre betalingsbalanceudvikling i samme periode?

Nu kan jeg høre, at regeringen håber på, at der vil komme forbedringer på betalingsbalancen, men jeg kan også høre, at der med de stigninger, der måtte ligge lidt længere henne på forbrug og andet, er lidt frygt: ganske vist får vi måske en lidt bedre beskæftigelse, men vent og se, om det så ikke igen slår igennem i større betalingsbalanceproblemer.

Jeg er nødt til at sige, at jeg hørte ikke et eneste bud på, hvordan man strukturelt griber den evige modsætning mellem betalingsbalanceproblemet og ledighedsproblemet an, og jeg hørte ikke et eneste svar på de fem strukturproblemer i dansk industri, som jeg nævnede lige før.

Jeg tror, vi på en helt anden måde skal tage fat, hr. minister. Jeg kan antyde, at vi i den socialdemokratiske folketingsgruppe inden så længe håber at kunne berige debatten og forhåbentlig også initiativerne her i Folketinget med en række nye forslag. Hvis regeringen ikke har svar på, hvordan vi styrker forskningen og udviklingen i Danmark ud over et par småbeløb på finansloven, hvis jeg må udtrykke det sådan, så har Socialdemokratiet nogle konkrete svar på forsknings- og udviklingsstyrkelsen. Hvis regeringen ikke har svar på, hvordan virksomhederne skal arbejde sammen, jamen så må vi sammen prøve at finde ud af det.

Jeg mener, det skal være et gennemgående vilkår i hele vores erhvervsstøttelovgivning at stille krav nu, ikke kun krav til lønmodtagerne; men også krav til virksomhederne. Krav om samarbejde, krav om langtidspanlægning; det skal være et indbygget vilkår, at virksomhederne tænker lidt længere, end de har været vant til. Der skal være motivation, der skal være pres på, at virksomhederne skal samarbejde. Ellers får vi aldrig løst de evindelige eksportstrukturproblemer.

Vi vil lægge konkrete forslag frem om en styrkelse af efteruddannelsesperspektiverne, og det er vort håb, at vi også kan finde forståelse her i Tinget for en langt stærkere indsats på voksenuddannelse og på efteruddannelse. Det hørte jeg heller ikke noget om fra regeringens side.

Kort sagt vil det være en gennemgående linje, at vi kun kan løfte omfanget af de økonomiske og erhvervsmæssige opgaver, vi står foran, hvis der virkelig er noget at have et nyt samarbejde mellem erhvervsliv, lønmodtagere, lovgivningsmagt i. Det hørte jeg heller ikke noget om.

[Nyrup Rasmussen]

Vi havde tænkt os inden så længe at fremlægge konkrete forslag om fornyelsesinitiativer i vore virksomheder. Vi har i den socialdemokratiske folketingsgruppe forestillet os, at vi må have en fælles interesse i at føre den ny pensionsopsparring, der er undervejs, og den, vi i dag kender, tilbage til finansiering af nye investeringer. Jeg kan slet ikke se for mig, hvordan vi får løftet vores investeringer så massivt, som vi har brug for, uden at vi netop kombinerer pensionsopsparringen, som er det stabile element i vores økonomi, med finansieringen af de nye investeringer.

Derfor er det også vort håb, at man her i Folketinget vil se positivt på de helt nødvendige ændringer, vi skal have igennem på pensionskaseinvesteringsmulighederne, som vi vil fremsætte konkrete forslag til.

Jeg synes også, at jeg med lidt bedrøveligt sind må konstatere ministerens meget spage bemærkninger om de langtidsledige. Jeg glæder mig naturligvis over de positive kommentarer om den aftale, vi indgik, men så var der heller ikke mere at glæde sig over. Jeg synes ikke, vi i dag har hørt et klart svar på, hvad regeringen egentlig har at fortælle de mange unge arbejdsløse.

Jeg synes, det er lidt sørgeligt at konstatere, at efter at socialministeren har lovet, at der nu skal ske noget aktivt for kontanthjælpsmodtagerne, så har vi ikke hørt meget andet om, hvordan det skal ske. Vi har ikke set noget bud på, hvad det er for et apparat, der skal bære den aktive beskæftigelse frem, og det er jo lidt bedrøveligt at konstatere, at der nu opstår et ønske om det, efter at et borgerligt flertal her i Folketinget har afskaffet den ungdomsgarantiordning og de gode initiativer, som den forrige, socialdemokratiske, regering iværksatte.

Nu er tiden gået. Nu er alle de gode initiativer, vi kendte dengang, ophørt, og nu er alle de unge, som dengang havde nogle muligheder, at finde ovre på kontanthjælp. Nu ser vi løse til kendegivelser om hækkeklipping og flisepålægning og andre muntre initiativer i en situation, hvor vi fundamentalt set mangler at styrke den konkurrencesektor, som vi alle sammen gerne vil styrke.

Jeg vil gerne sige, at man vinder ikke forståelse i Danmark, hvis det eneste, man har at fortælle danske lønmodtagere, er, at de kan se frem til noget, der ligner en nulløsning ved midtvejsforhandlingerne til næste år.

Jeg prøvede også at lytte til, om jeg kunne høre bare ét lille bitte ord, der begynder med pension; men det hørte jeg heller ikke. Det eneste, jeg hørte, var en lønkonkurrenceevneforbedring og en tilbageholdenhed i den offentlige sektor; men ikke noget andet.

Minister, det ligner en antydning af – det kunne jeg selvfølgelig ikke drømme om at tage i min mund – men jeg har hørt, at betegnelsen »surt show« somme tider anvendes i helt andre sammenhænge, og jeg kan ikke lade være med, sådan lidt ude på ledet at komme i tanker om den bemærkning. Det er surt. Det er et surt budskab til de arbejdsløse. Det er et trøstesløst perspektiv, når vi slet ikke har noget bud på, hvordan vi vil løse de fundamentale strukturproblemer, som erhvervslivet står over for.

Jeg håber derfor, at vi i dag sammen kan sende et signal af sted til danskerne, til erhvervslivet, til lønmodtagerne. Der kan være ting, vi er uenige om, der kan være prioriteringer og holdninger, vi kan se forskelligt på, men der burde ikke være uenighed om, at der skal gøres mere, når det gælder forskning og udvikling, når det gælder efteruddannelse, når det gælder arbejdsmarkedspolitikens aktivering.

Derfor vil jeg gerne tillade mig at fremsætte et forslag om motiveret dagsorden og appellere til en bred tilslutning til denne dagsorden. Den lyder:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget konstaterer, at arbejdsløsheden er steget betydeligt, og at Danmark mister arbejdspladser i det konkurrenceudsatte erhvervsliv.

Folketinget opfordrer derfor regeringen til at søge et bredt samarbejde, politisk såvel som med erhvervslivets og arbejdsmarkedets organisationer, for at styrke virksomhedernes internationale konkurrenceevne bl.a. ved en aktiv, samlet indsats for at modernisere danske virksomheder, forbedre forsknings- og uddannelsesindsatsen og den aktive arbejdsmarkedspolitik.

Derefter går Tinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 4).

Jeg håber, Folketinget kan tilslutte sig dette forslag.

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal afholde mig fra at sige noget om dagsordenen. I stedet for vil jeg lige tage et enkelt emne op, som både økonomiministeren og Socialdemokratiets ordfører var inde på.

Økonomiministerens ord var, at regeringen arbejder med at finde løsninger på, hvordan bistandsmodtagere kan komme ind i arbejdslivet igen. Jeg skal hilse og sige: Det er sandelig også godt, for det bliver også nødvendigt.

Det ville være godt, hvis også økonomiministeren ville sætte sig ned og se på de forslag, der samlet er kommet fra arbejdsministerens hånd, og hvoraf vi kan se, at der nu vil ryge nye folk over i bistandssystemet, fordi regeringen skal lave en lineær nedskæring på arbejdsløshedsunderstøttelsen på 1,5 mia. kr. Man skal altså ud i at bruge mindst 700 mio. kr. mere i kontanthjælp til de mennesker, som nu ryger ud af arbejdsmarkedssystemet og over på bistandssystemet, så der bliver nok at se til.

Men det, der får mig til at gå herop, er, at jeg gerne vil stille et spørgsmål til økonomiministeren. Den socialdemokratiske ordfører skulle måske have penslet det her lidt mere ud, men tiden er jo knap, det ved vi alle, og der er mange ting, man gerne vil sige. Men jeg vil bede økonomiministeren fortælle mig – uha, det er næsten ikke til at sige – om ikke økonomiministeren har været med i forhandlingerne om det her. Betyder det, man står her og siger, at nu kaster vi nye tusinder over på kontanthjælp og ud af arbejdsmarkedssystemet, og så skal vi nok i løbet af samlingen komme med et forslag til, hvordan vi får dem ind på arbejdsmarkedet igen? Hvad er det for en politik at føre over for de arbejdsløse?

Det må vel være muligt at pibe også om mennesker i denne økonomiske debat.

Pia Christmas-Møller (KF):

Det Konservative Folkeparti er meget optaget af at følge beskæftigelsesudviklingen, og vi ser med dyb alvor på udviklingen i arbejdsløsheden. Den positive udvikling, vi har oplevet

både for så vidt angik beskæftigelsen og ledigheden i årene 1984, 1985 og 1986, synes trængt tilbage af en negativ tendens.

Selv om baggrunden er lidt trist, skal det lille lyspunkt vel ikke helt overses. Jeg synes, det er værd at hæfte sig ved, at kvindeandelen trods alt er blevet mindre. Men tilbage står, at den negative udvikling er bekymrende, uanset at vi stadig har en klart forbedret situation med både flere beskæftigede og færre arbejdsledige målt i forhold til 1982, hvor borgerlige regeringskræfter kom til.

Vi lægger derfor vægt på, at de seneste skøn giver forventning om, at den negative tendens i arbejdsløshedsudviklingen vil vende i 1989, og at ledigheden i 1990 og fremefter vil falde. Og vi lægger overordentlig stor vægt på, at forudsætningen for at vende udviklingen er en fortsat gennemførelse af regeringens stramme økonomiske politik.

Sagen er jo, at arbejdsløshedsproblemet skal tackles ud fra to angrebsvinkler, når vi vil nå varige og holdbare løsninger.

Den første angrebsvinkel ligger i den økonomiske politik, som skal understøtte væksten i den private sektor og specielt i den eksportrende del. Det skal ske gennem en meget stram offentlig udgiftspolitik og en styrkelse af konkurrenceevnen. Der hviler i den forbindelse et stort ansvar på Folketingets partier, ikke mindst op til vedtagelsen af den kommende finanslov.

Den konservative gruppe ser regeringens sparemaal som et absolut minimumsbidrag til begrænsningen af de offentlige udgifter. Det er en selvstændig opgave at sikre grundlaget for skattelettelser og specielt lettelse af erhvervsbeskatningen. Kun ved at gøre det attraktivt at investere og producere i Danmark kan vi få et solidt grundlag for oprettelsen af nye varige arbejdspladser.

Men beskæftigelsesudviklingen bestemmes jo ikke alene af politiske tiltag. Arbejdsmarkedets parter bærer et afgørende ansvar. Ikke mindst i forbindelse med de forestående midtvejsforhandlinger er det af fundamental betydning, at parterne lever op til det tunge ansvar.

I den konservative gruppe tillægger vi de igangværende trepartsforhandlinger en helt central rolle. Fællesaftalen fra december i fjor er et rigtigt udgangspunkt og skal følges op. Jeg vil gerne citere fra fælleserklæringen af 8. de-

[Pia Christmas-Møller]

cember 1987, som blev indgået mellem LO, DA, SALA og FTF. Jeg citerer fra side 1 i læserklæringen:

»På baggrund af de alvorlige udsigter for dansk økonomi er der enighed om, at konkurrenceevnen må forbedres, og at opsparingen må forøges, så der i de kommende år kan opnås en bedre beskæftigelse og en nedbringelse af underskuddet på betalingsbalancen.«

Jeg vil videre citere fra side 4, hvor det hedder:

»Der er endvidere enighed om, at det må tillægges afgørende vægt, at omkostningsudviklingen her i landet ikke overstiger udlandets.«

Der er med andre ord tale om en klar enighed mellem parterne, og det er vigtigt at holde fast i, at omkostningsudviklingen skal holdes i ro.

Overenskomsterne i 1987 og den forudgående lønglidning i 1986 var dyre for os. På trods af at eksportpakke og omlægning af arbejdsgiverafgiften tog det værste af stødet på konkurrenceevnen, er der ikke noget at give af i den nuværende situation. Tværtimod. Løntilbageholdenhed er en forudsætning for at sikre vækst og øget eksport, og det er dermed grundlaget for oprettelsen af nye varige arbejdspladser.

Vi glæder os over, at der er en god vækst i industrieksporten. Den skal fortsætte, og den skal styrkes, så det også kan afspejle sig i beskæftigelsen.

Den anden angrebsvinkel er en målrettet arbejdsmarkedspolitik, som sikrer, at de ledige får reelle muligheder for at genetablere sig på arbejdsmarkedet. Nøgleordene er her uddannelse og matching af arbejdskraftens kvalifikationer og erhvervslivets behov.

Netop i disse dage forhandler Folketinget jo det store forlig om revision af arbejdstilbudsloven, som regeringen har indgået med Socialdemokratiet. Det er en meget fin ordning, som sikrer, at indsatsen lægges langt tidligere i ledighedsforløbet, ligesom ressourcerne bruges langt mere målrettet på en aktiv uddannelsesindsats. Samtidig forhandler vi en videreførelse af de kommunale pligtbeløb til beskæftigelsesfremmende foranstaltninger for unge, og det i en forbedret form. Jo, der er store og væsentlige tiltag i gang og på vej igennem Tinget.

Regeringen har bebudet en snarlig redegørelse om strukturproblemerne på arbejdsmarkedet. Jeg vil derfor ikke foregribe den diskus-

sion, som vi skal have i den kommende tid, men vi mener, at den diskussion, der vil blive lagt op til med regeringens redegørelse, er utrolig væsentlig og af afgørende betydning for de kommende års indsats.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg ved ikke, om fru Pia Christmas-Møller har talt med økonomiministeren på forhånd, men jeg kan ikke undlade at falde over, at også i det sidste indlæg, vi hørte, manglede der fundamentalt bemærkninger om dansk industris strukturproblemer. Ikke et ord om forskning, udvikling og eksportproblemer. Ikke et ord om, at for mange virksomheder ikke kan finde ud af at samarbejde.

Må jeg ikke gøre opmærksom på, at dansk industri jo ikke lever af kilopriser. Der bliver argumenteret, som om det eneste problem var priserne på de kilo af produkter, vi sælger ude i verden. Det er jo ikke sandt.

Hvad er kommentaren? Hvad er forslaget? Hvor er fornyelsen i den industri- og erhvervs politik, der skal finde sted? Og er der overhovedet noget synspunkt fra Det Konservative Folkeparti vedrørende pensionsopsparing? Det blev heller ikke nævnt.

Rahbæk Møller (SF):

Der er grund til at takke Socialdemokratiet, fordi det har taget initiativ til denne debat.

Det er en af de mest tragiske følger af den siddende regerings uduelighed, at titusinder og flere skal skubbes ud i arbejdsløshed med de alvorlige sociale følger, det indebærer.

Tragedien er så meget desto større, som vi i disse år får en stadig bedre viden om, hvordan vi skaber nye job med fuld hensyntagen til udlandsgæld og naturgrundlag. Men regeringen gør ikke brug af denne viden. Dens politik er efterhånden forfaldet til det mest platte: at skære den offentlige sektor ned efter grønthøstermetoden alene med det formål at kunne love skattelettelser, begyndende med formueskat-ten.

Disse løfter gives, selv om ikke mindst økonomiministeren udmærket godt ved, at der ikke er plads til stigninger i det private forbrug i overskuelig fremtid, og det er derfor rene blålys, som de borgerlige partier stikker befolkningen. Den skærpede konkurrence mellem de

[Rahbæk Møller]

borgerlige partier er dyr for de mest udsatte grupper i befolkningen.

For at undgå misforståelse er jeg nødt til at tilføje, at også SF ønsker, at de offentlige budgetter nøje gennemgås med henblik på at finde besparelser, og at vi især ser betydelige muligheder for afbureaukratisering ved øget selvforvaltning. Men forskellen er, at for os er målet med besparelser at skaffe plads til stærkt påkrævede udgifter på andre områder, ikke at love skattelettelse, som man ikke har nogen mulighed for at få glæde af alligevel.

Hvad skal der så til for at rette op på udviklingen? Ja, kodeordene er uddannelse, forskning, strukturpolitik.

På uddannelsesområdet er der to hovedopgaver. Den ene er at sørge for, at alle unge, der ønsker det, får en uddannelse. Men i sommer blev der tværtimod afvist 12.600 studiesøgende alene ved de højere uddannelser. De manglende uddannelsesmuligheder er en katastrofe for de unge, der aldrig får en chance for at komme i gang. Det er en hovedårsag til, at så mange unge opgiver at være solidariske med et samfund, der ikke er solidarisk med dem.

Men det er sandelig også en katastrofe for resten af samfundet. Om kort tid bliver der små årgange i den uddannelsesrelevante alder, og så bliver det svært at få uddannet tilstrækkeligt mange, simpelt hen fordi der ikke vil være ansøgere nok til alle uddannelser. Derfor er det tåbeligt nu at afvise nogle, der ønsker en uddannelse.

Den anden hovedopgave er at sikre de 700.000-800.000 mennesker, der ingen uddannelse efter 7. klasse har, bedre uddannelses tilbud. Mange af dem skal være på arbejdsmarkedet i mange år endnu. Vi ved, at den teknologiske udvikling vil kræve stadig øgede kvalifikationer. Vi ved også, at i dag gives efteruddannelse især til dem, der i forvejen har de længste uddannelser. Derfor risikerer en meget stor del af dem, der ingen erhvervsuddannelse har, at blive hægtet af, til skade for dem selv og til syvende og sidst til skade for det samfund, der skal forsørge dem. Især kvinderne, der ofte er kommet sent ud på arbejdsmarkedet og derfor udover uddannelse også mangler erhvervs erfaring, er truede.

Derfor burde der sættes ind på alle fronter med uddannelses tilbud. det vil sige en særlig efg-uddannelse for voksne med erhvervsferfa-

ring, øget efteruddannelse, særlige tilbud til kvinder og betalt frihed til uddannelse.

Det er ikke mindst for at løse disse opgaver, at SF ønsker at se på besparelsesmuligheder andre steder og er villig til at forhøje nogle skatter og afgifter.

Men i stedet for at tage fat på opgaverne skærer regeringen gudhjælpemig ned på uddannelsessektoren. Den minister, undervisnings- og forskningsministeren, der især har til opgave at sørge for, at disse opgaver tages alvorligt, taler endda om undervisningsreligion og udnævner uddannelsessektoren til den sektor, der skal bære de største nedskæringer. Så skal det gå galt.

I øvrigt vil en stor del af besparelserne på undervisningsområdet i løbet af kort tid vise sig som meromkostninger på andre offentlige budgetter, især det sociale.

Nu kan man jo også gøre skarn uret, og derfor vil jeg skynde mig at tilføje, at der også er et lyspunkt, nemlig det fremrykkede og udvidede uddannelses tilbud til langtidsledige. Det opvejer bare ikke de nedskæringer, der rammer undervisningssektoren i øvrigt.

Forskningens betydning er veldokumenteret, også fra den tidligere regerings side. Det er påvist, at vi i stigende grad eksporterer varer med lavt indhold af viden og importerer varer med et højt indhold af viden. Det er påvist, at denne sammensætning af udenrigshandelen er en væsentlig del af årsagen til den skæve udvikling i beskæftigelse og betalingsbalance, og det er påvist, at en af årsagerne hertil er manglende forskning her i landet. I lande som Sverige, Holland og Schweiz udgør forskningen 2-3 gange så stor en del af bruttonationalproduktet som i Danmark.

Den tidligere regering satte da også som målsætning, at forskningsindsatsen skulle fordobles inden årtusindskiftet. Denne målsætning er nu glemt, og forskningen skæres ned ligesom de øvrige offentlige udgifter. Det vil ikke umiddelbart kunne ses på beskæftigelsen, naturligvis bortset fra de faggrupper, som forskerne rekrutteres fra, men i et 5-10-årigt perspektiv er konsekvenserne ganske drastiske. Det er en fortsat nedgangskurve, der lægges op til her.

Hvad angår strukturpolitikken, kunne jeg citere mange kilder, herunder også enkelte fra den tidligere regerings hånd. Jeg vil nøjes med en enkelt, nemlig den undersøgelse af, hvilke

[Rahbæk Møller]

faktorer der styrker konkurrenceevnen, som amerikaneren Michael Porter netop har gennemført i 10 lande i samarbejde med lokale forskere.

Michael Porter kom med det råd til Danmark, at vi skulle søge at opbygge nye industrielle komplekser på områder, hvor vi havde særlige forudsætninger, og nævnte især områderne miljø, energi, sundhed og byggeri. Desuden anbefaler han at bruge den internationalt set stadig velfungerende offentlige sektor som lokomotiv for erhvervsudviklingen både indirekte som stor og kræsen køber og direkte f.eks. i forbindelse med systemeksport.

En strategi, der fulgte disse råd, ville bl.a. indebære gennemførelse af en række behovsstyrede udviklingsprogrammer, og det ville indebære helt andre spilleregler for samarbejdet mellem den offentlige og den private sektor. En sådan strategi har SF anbefalet længe.

Den nuværende industriminister tog også initiativer i denne retning, da han trådte til – derfor blev hans første industripolitiske redegørelse også vel modtaget fra arbejderpartiernes side – men nu må vi konstatere, at der ikke kom noget ud af det. Behovsstyrede udviklingsprogrammer – eller serviceorienterede, som industriministeren kalder dem – har vi ikke set. Det informationsteknologiske udviklingsprogram blev stoppet et år før tiden. Øget brug af udviklingskontrakter har vi ikke set meget til. Med andre ord det hele smuldrer på grund af nedskæringerne. Jeg har stadig væk tilstrækkelig høje tanker om industriministeren til at tro, at også han er skuffet.

Et vigtigt led i en beskæftigelsesfremmende politik er en mere aktiv erhvervs politik i kommunal regi. Heller ikke her viser regeringen nogen form for initiativ. Resultaterne kan bl.a. ses på Vestlolland, hvor arbejdsløsheden truer med at smadre hele landsdelen. I modsætning hertil kan vi se, hvad en ræsonnabel regering har kunnet få op at stå i Landskrona og Uddevalla, hvor der også er lukket værfter, men hvor det er lykkedes at undgå de store stigninger i arbejdsløsheden. Dette emne skal vi diskutere nærmere om 12 dage, så jeg vil ikke uddybe det nu.

Jeg kunne fortsætte, men tiden tillader det ikke. Derfor vil jeg blot slutte af med at sige, at vi naturligvis ikke foregiver at kunne fjerne arbejdsløsheden med ét slag. Strukturpolitik kræ-

ver tid til at virke, og det tager tid at skabe nye gode uddannelser. Men vi kunne vende udviklingen i arbejdsløshedstallene fra stigning til fald. Det ville tage nogle år at skabe fuld beskæftigelse, men netop derfor er det nødvendigt at udnytte alle muligheder for at fordele arbejdsløsheden bedre. F.eks. kunne vi indføre en ordning med ret til sabbatår på dagpenge og sikkerhed for at kunne vende tilbage til jobbet. Det ville være en gratis reform til glæde både for dem, der fik sabbatåret, og for dem, der kom i arbejde, men ikke engang det har regeringen haft fantasi til at foreslå.

Det diskuteres ofte, om Det Radikale Venstre har brudt sine principper ved at gå ind i en borgerlig regering. Den diskussion vil jeg holde mig ude af. Jeg vil blot konstatere, at på alle de områder, som jeg har været inde på, har en i forvejen højredrejet regering foretaget yderligere et skarpt sving mod højre efter De Radikales indtræden, og så må det jo være radikal politik.

Ivar Hansen (V):

Venstres arbejdsmarkedsordfører, hr. Traberg Smidt, er desværre forhindret i at være til stede ved debatten i dag. Jeg skal i hans sted på Venstres vegne fremføre nogle synspunkter om den forespørgsel, som er rejst.

Vi havde jo åbningsdebat for en måned siden. Jeg havde ved den anledning lejlighed til at rose statsministerens redegørelse til Folketinget som et godt dokument til både regeringen og Folketinget, også hvad angår det spørgsmål, vi debatterer i dag. Redegørelsen gav udmærkede anvisninger på, hvilken politik vi skal tage i anvendelse for at sikre, at vi i de kommende år får flere arbejdspladser og en bedre økonomisk indtjening. Derfor kan det måske nok undre, at debatten om arbejdsløshedsproblematikken bliver rejst så kort tid efter, at vi havde Folketingets åbningsdebat; men nu er debatten rejst, så lad os gå ind i den konkrete diskussion.

I den forbindelse vil jeg gerne takke økonomiministeren for den redegørelse, som er givet. Jeg synes, ministerens redegørelse ganske udmærket ridser op, hvad der er den samfundsøkonomiske baggrund for arbejdsløshedsproblematikken – og den er vanskelig og besværlig – og også ridser op, hvilke initiativer der er taget og vil blive taget fra regeringens side med henblik på at bekæmpe arbejdsløsheden.

[Ivar Hansen]

Derudover vil jeg også til indledning sige: Dette at vi mangler arbejdspladser, at vi mangler beskæftigelse, er jo heldigvis vores eget problem. Vi kan ikke kaste ansvaret nogetsteds hen. Vi kan hverken give EF, amerikanerne eller russerne skylden for det. Ansvar er vores eget. Det hidrører fra problemer på arbejdsmarkedet og fra, at vi i Folketinget gennem en årrække ikke har truffet de rigtige beslutninger fuldt ud.

Det fører mig frem til, at det er Folketinget, som i samarbejde med arbejdsmarkedets parter og erhvervslivets organisationer og virksomhederne skal nå frem til en politik, som kan sikre flere arbejdspladser i de kommende år. Med andre ord: Vi kan, hvis vi vil. Hvis der er vilje til det her i Folketinget, kan vi i høj grad påvirke udviklingen i gunstig retning.

Der findes ikke lette løsninger. Der findes ikke smarte snuptagsløsninger, som vi oplevede i arbejdsløshedssituationen i 1970'erne med forsøg på snedige skatteyderfinansierede beskæftigelsesprojekter i større omfang. Der findes ikke løsninger i retning af, at vi kan øge den offentlige sektor yderligere – med det til følge selvfølgelig, at skatterne ville stige yderligere – og på den måde skabe nye arbejdspladser. De lette løsninger findes ikke.

Der er i og for sig kun ét svar, hr. Nyrup Rasmussen, på forespørgslen, og det er, at den private sektor skal gøres større. Konkurrenceevnen over for udlandet skal forbedres. Det skal sikres, at flere danske virksomheder får lyst til at investere, fordi vi kan klare os i konkurrencen. Vi forbedrer kun situationen, hvis flere får lyst til at investere og mere kapital bliver trukket til, fordi danske varer er konkurrencedygtige i udlandet. Det er svaret.

Spørgsmålet er så, om viljen er til stede til at føre den fornødne politik, så vi kan udnytte en forbedret konkurrenceevne. Med andre ord: Hvad kan regeringen og Folketinget gøre? Og det andet spørgsmål er: Hvad kan arbejdsmarkedet gøre?

Jeg vil sige et par ord om arbejdsmarkedet først. Det er arbejdsmarkedet, som har ansvaret for lønudviklingen. Det er klart, at lønomkostningerne spiller en væsentlig rolle for virksomhedernes konkurrenceevne. Jeg tror, alle er enige om, at de lønaftaler, der blev indgået i foråret 1987, bredt betragtet forringede dette lands konkurrenceevne. Det har alle erkendt, også de

økonomiske vismænd. Det var også derfor, at statsministeren i åbningstalen direkte henvendt til arbejdsmarkedets parter sagde: I må ikke regne med, at vi kommer til hjælp en gang til. I må ikke regne med, at vi en gang til kan gennemføre noget, der ligner en omlægning af arbejdsgiverafgifter til et momsgrundlag til forbedring af konkurrenceevnen. Nu er ansvaret jeres eget.

Det er selvfølgelig meget flot, når hr. Nyrup Rasmussen siger til regeringen: I vinder ikke forståelse blandt danske lønmodtagere ved at tale om en nulløsning i forbindelse med midtvejsforhandlingerne. Jeg vil nu sige det på en anden måde. Jeg vil sige, at ethvert krav om indkomstforøgelser i forbindelse med disse midtvejsforhandlinger i virkeligheden er et signal til de arbejdsløse om, at det får endnu længere udsigter med at komme i job igen, vel at mærke i job på virksomheder, der kan producere varer, der kan sælges til eksport. Det mener jeg er situationen, og vi kan lige så godt sige tingene, som de er.

Jeg mener, at arbejdsmarkedets parter – det blev for øvrigt også sagt i åbningstalen – skal have større ansvar for udviklingen i ledigheden. Det er ikke rimeligt, at enhver stigning i ledigheden, som omsætter sig i større udgifter til arbejdsløshedsdagpenge, uden videre betales af det offentlige. Jeg mener, det er rigtigt at gennemføre en større overensstemmelse mellem beslutninger og ansvaret for konsekvenserne af dem.

Der er en hel del stivhed på det danske arbejdsmarked, som vi trænger til at få blødt op. Der er spørgsmålet om for stive faggrænser, om at få indført flere muligheder for deltidsjob osv. Her mener jeg at arbejdsmarkedets parter kunne yde et væsentligt bidrag til at skabe den fleksibilitet, som også ville bidrage til at få flere i arbejde.

Venstre er enig i, at det er godt, at vi også gør en forbedret indsats for omskoling og efteruddannelse af den arbejdskraft, vi har til rådighed, men det er jo ikke ligegyldigt hvordan. Det er selvfølgelig vigtigt, at den aktivitet, vi har i gang, og som skal forbedres, ændres og ajourføres, bliver indrettet på en sådan måde, at den er meget målrettet mod at skaffe mere arbejdskraft og mere beskæftigelse til eksporterhvervene. Det var den ene side af sagen.

[Ivar Hansen]

Den anden side af sagen er så, hvad regeringen og Folketinget kan gøre. Jeg har allerede nævnt, at det er ikke sådan, at der kan gives realistiske tilbud om, at vi kan forbedre beskæftigelsen i den offentlige sektor. Den offentlige sektor er i forvejen for stor og skal på slankekur. Det er sagt klart fra regeringens side, og det mener jeg er korrekt.

Derfor skal vi igennem en omstilling med henblik på mere beskæftigelse i den private sektor. Vi skal gennemføre en forbedret eksportfremmepolitik. Vi skal gennemføre en forbedret generel økonomisk politik, så at renten kan falde yderligere, så der kan skabes et endnu mere erhvervsvenligt og investeringsvenligt klima.

Vi skal ændre skattepolitikken på erhvervsområdet. Regeringen har sagt, at den vil invitere til drøftelser af disse ting, således at danske virksomheder ikke bliver stillet dårligere i konkurrencen i forhold til de øvrige EF-lande i hele spørgsmålet om at kunne udnytte det indre markeds virkeliggørelse fuldt ud.

Jeg mener, at vi skal gøre en yderligere kraftanstrengelse for at sikre, at der er job til de unge, der melder sig på arbejdsmarkedet første gang. Det mener jeg er fantastisk vigtigt, og det vil vi gerne deltage i drøftelser af. Vi kan ikke acceptere en situation, hvor der ikke er job til de unge, der for første gang søger ud på arbejdsmarkedet. Lad os sætte os omkring et bord og drøfte, hvordan vi kan forbedre den situation. Men det er også nødvendigt at sige, at vi må rette de skæve forhold, der er på områder, hvor det er mere favorabelt at være på kontanthjælp, end det er at være i job. Disse ting skal rettes op.

Som jeg allerede har sagt, er der ingen snuptagsløsninger, der er ingen enkle løsninger. Hele spørgsmålet drejer sig, hvis jeg må repetere, om, om regeringen kan samle et flertal, som vil føre en konkurrenceevneforbedrende politik.

Til slut skal jeg kun sige, at jeg synes, at regeringen har lagt et udmærket program frem i den åbningstale, som statsministeren holdt. Det har jeg allerede sagt, men jeg vil gerne gentage det. Vi kan ikke hurtigt nok komme i gang med arbejdet, for jeg tror, dansk erhvervsliv savner et signal fra Folketinget om, at der er et klart flertal for en langsigtet, erhvervsforbedrende og konkurrenceevneforbedrende politik. Hvis der er det, så er jeg også overbevist om, hr. Nyrup

Rasmussen, at dansk erhvervsliv i højere grad, end tilfældet er, vil gå i gang med den langtidsplanlægning, som hr. Nyrup Rasmussen mente at dansk erhvervsliv savner.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg lyttede meget opmærksomt til, hvad hr. Ivar Hansen sagde at Folketinget ville gøre. Jeg hørte ikke noget om strukturpolitik, om erhvervs politik, om forskning. Derfor vil jeg spørge hr. Ivar Hansen: Indgår det overhovedet ikke i Venstres forestillinger, at Folketinget også har medansvar for og kan gøre noget ved, at danske virksomheder i stigende grad producerer de forkerte varer til de forkerte markeder? Kan der ikke gøres noget for at styrke forskning og udvikling i danske virksomheder, eller mener hr. Ivar Hansen, at det overhovedet ikke er Folketingets bord?

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg vil erklære mig enig med hr. Ivar Hansen på ét punkt. Der findes ingen snuptagsløsninger på de problemer, vi står med. Men så vil jeg også nok sige, at jeg har vanskeligt ved at finde yderligere konsensuspunkter.

Må jeg spørge hr. Ivar Hansen: Når hverken hr. Ivar Hansen eller økonomiministeren med et eneste ord nævner, hvorfra man skal få den opsparing, der skal skabe samfundsøkonomisk plads til de investeringer, vi alle sammen ser frem til, er det så, fordi der er 100 pct. enighed mellem hr. Ivar Hansen og økonomiministeren om, at sådan en skal man have, eller skulle det være, fordi der stadig væk er et uafklaret punkt i pensionsdiskussionen mellem den nuværende skatteminister, den erfarne justitsminister og arbejdsministeren eksempelvis? Kan hr. Ivar Hansen som det første forklare os, hvad hr. Ivar Hansen og hans parti egentlig mener om pensionsreformen og dens nødvendighed? Og når hr. Ivar Hansen taler om, at nu skal lønmodtagerne og arbejdsmarkedet have en større ansvarlighed for ledigheden her i landet, kan hr. Ivar Hansen så som det andet fortælle mig, hvordan partiet Venstre havde forestillet sig at adskille tingene? Jeg forstår, at vi er enige om, at man ikke kan sige, at udlændets svingende konjunkturer er helt uden indflydelse på aktivi-

[Nyrup Rasmussen]

teten og arbejdsløshedens udvikling i Danmark. Hvordan skal vi separere tingene? Hvordan skulle vi fremover tilrettelægge en politik – hvis vi overhovedet troede på hr. Ivar Hansens opskrift – ud fra, at så og så stor en procentdel skyldes arbejdsmarkedets parter, og så og så stor en procentdel skyldes udlandets konjunkturer? Kan vi forvente en årlig redegørelse for, hvor meget af arbejdsløsheden hver part skal bære?

Det går ikke, hr. Ivar Hansen, det er ikke et signal til samarbejde, det er det modsatte.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Venstres gruppeformand holdt et meget engageret indlæg, må man sige, hvor der ligefrem blev banket i talerstolen. Nu skulle der til at ske noget, måtte man tro.

Men er sagen ikke den, at vi har haft borgerlig regering i 6 år? Hr. Ivar Hansen lød som en borgerlig politiker, der stod heroppe og trippede for at komme til. Nu skulle vi virkelig i gang med den her borgerlige politik. Men det har jo været prøvet i 6 år med en tordnende fiasko.

Regeringen har ikke fået løst arbejdsløshedsproblemet trods 6 borgerlige regeringsår. Hvad er så baggrunden for, at hr. Ivar Hansen tror, at vi nu skal nære nogen som helst tiltro til den politik, regeringen lægger frem? Er det ikke sådan, at total fiasko bør være baggrund for nyovervejelse, for at man foretager sig noget andet? Jeg hørte intet nyt i hr. Ivar Hansens indlæg, absolut intet.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Desværre fik jeg ikke lejlighed til at svare hr. Nyrup Rasmussen med det samme, men jeg vil gerne undskyldte over for hr. Nyrup Rasmussen, at jeg har tilladt mig at bygge min ordførertale på det, forespørgslen drejer sig om.

Det forhindrede naturligvis ikke, at jeg nævnte behovet for opsparing, og at Det Konservative Folkeparti lægger stor vægt på de igangværende trepartsforhandlinger og dermed også på den diskussion, der foregår i trepartsforhandlingerne om en arbejdsmarkedspension. Vi lægger overordentlig stor vægt på, at vi får gennemført frivillige, individuelt forhandlede pensionsordninger. Det er et centralt

led i vores politik. Derom skal ikke herske nogen tvivl.

Jeg vil også knytte en kommentar til hr. Nyrup Rasmussens efterlysning af vores forslag til ændringer af industriens struktur. Vi har den grundlæggende opfattelse, at det ikke er i Folketinget, man skal føre den egentlige virksomhedspolitik og industripolitik. Det er industrien selv, der skal tage vare på det.

De negative bemærkninger, hr. Nyrup Rasmussen kom med om industrien, synes jeg ikke skal have lov til at stå alene. En gang imellem er det nødvendigt at høre sandheden fra vore venner i udlandet, og netop i dag har Dagbladet Børsen kunne referere Financial Times, som roser dansk industri og siger, at dansk industri har klaret sig bedst i 1980'erne med en mængdemæssig vækst i industriproduktionen på 23 pct. og i vareeksporten på 29 pct.

Problemet er, at med Danmarks enorme udlandsgæld på 270 mia. kr. er en god præstation på industriområdet ikke nok, den skal være ekstraordinært god. Jeg synes lige, at de bemærkninger skal med i debatten.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Jeg synes, hr. Ivar Hansens indlæg var interessant. Det er vel det stærkeste angreb, vi overhovedet har hørt på den offentlige arbejdsgivers overenskomstindgåelse i 1987. Vi har alle sammen kunnet læse i aviserne, at Venstre betragter sig som et mindretal i en mindretalsregering. Er det Venstreoprøret i regeringen, der nu er brudt ud, siden der skulle være et så markant angreb på den overenskomst, man selv har indgået i den regering, man sidder i?

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Jeg vil gerne svare hr. Nyrup Rasmussen, som efterlyste en holdning til spørgsmålet om privat opsparing. I den forbindelse kan jeg sige, at det var et væsentligt punkt i min tale i forbindelse med åbningsdebatten, at vi fra Venstres side efterlyste muligheder, incitament, forslag, som kan øge den private opsparing ud over de forslag, der allerede har været fremme og også er blevet vedtaget af Folketinget de senere år.

[Ivar Hansen]

I den forbindelse er det klart, at opsparing til pension er et tiltag, som har en helt afgørende og forhåbentlig også i de kommende år vil have en meget stærkt stigende betydning for opsparing og kapitaldannelse i det danske samfund. Men når hr. Nystrup Rasmussen helt entydigt taler om de drøftelser, der er i gang i øjeblikket, så vil jeg sige til hr. Nystrup Rasmussen, at vi vel ikke skal foregribe begivenhedernes gang. Jeg vil foreslå, at de forhandlinger, der for øjeblikket finder sted, finder deres afslutning, og derefter er det op til regeringen at gøre sine overvejelser.

Hr. Nystrup Rasmussen talte også om behovet for yderligere forskning og udvikling i virksomhederne. Må jeg i den forbindelse sige, at jeg er overbevist om, at hvis vi øger virksomhedernes muligheder for kapitaldannelse og indtjening, så vil forskningen og udviklingen stige støt, og jeg er af den overbevisning, at det langt er at foretrække frem for at gøre de private virksomheder afhængige i større omfang af forskellige offentlige projekter.

Det er klart, at de udenlandske konjunkturer selvfølgelig har indflydelse, men de udenlandske konjunkturers indflydelse på dansk beskæftigelse og indtjening bør jo få os til at ændre vores politik, også vores arbejdsmarkedspolitik, så den bliver i overensstemmelse med de svingende konjunkturer, der både kan gå i positiv og negativ retning.

Hr. Nystrup Rasmussen sagde, at mit indlæg ikke var et oplæg til samarbejde. Det forstår jeg ikke. Mit indlæg var et forsøg på at sige noget om de grundlæggende faktorer, som vi ikke kommer uden om, selv om nogle gerne vil.

Jeg kan sige til hr. Bjørn Westh, at mine bemærkninger om resultaterne af overenskomstforhandlingerne i 1987 i virkeligheden var i forlængelse af det, som statsministeren sagde i sin åbningstale til Folketinget. Disse overenskomstforhandlinger og resultaterne af dem har forringet vores konkurrenceevne. Regeringen fremsatte bagefter – i øvrigt sammen med Socialdemokratiet – forslag, der forbedrede den forringede konkurrenceevne gennem omlægning af arbejdsmarkedsafgifterne. Jeg sagde, at det er rigtigt, hvad statsministeren har sagt: Det kan vi ikke gøre én gang til, nu er det op til arbejdsmarkedets parter.

(Kort bemærkning).

Nystrup Rasmussen (S):

Jeg går ud fra, at hr. Ivar Hansen er enig i, at når man har en regering – og det har man jo – så skal det helst være en, som taler med klar og entydig stemme. Jeg er nødt til at spørge hr. Ivar Hansen: Er hr. Ivar Hansen enig i den nuværende skatteministers synspunkter, eller er han enig i arbejdsministerens pensionspolitiske synspunkter? Kan vi få det opklaret?

Det kan godt være, hr. Ivar Hansen ikke bryder sig om at svare på det, men jeg synes, vi har krav på svar. Vi har krav på at få at vide, om vi har en regering, der er i stand til at afsende entydige pensionspolitiske signaler. Der hersker meget stor usikkerhed på det punkt, hvor regeringens forskellige medlemmer kaster sig ud i forskelligt signalement. Kan vi få det opklaret i dag, vil det være et positivt bidrag til samarbejdet.

Og så vil jeg gerne igen bare bede om, at man forstår, at verden ikke er så enkelt skruet sammen, at indtjeningen i industrien er det eneste svar på industriens fundamentale strukturproblemer. Hvis det var det, så havde en lang række lande, kan jeg trøste hr. Ivar Hansen med, for længst løst deres nationale strukturproblemer. Vi har behov for en indsats på uddannelses-, forsknings- og investeringssiden, sådan som det har været det gennemgående træk.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Måtte jeg forstå hr. Ivar Hansens svar sådan, at Venstre hermed udtrykte sin dybe utilfredshed med den måde, finansministeren førte overenskomstforhandlingerne på?

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Hr. Bjørn Wesths polemik har jeg ikke noget ønske om at deltage i. Det er klart, at Venstres folketingsgruppe har stået bag de dispositioner, der blev truffet, også de dispositioner, som finansministeren traf i forbindelse med overenskomstforhandlingerne. Det, der blev sagt af statsministeren ved indledningen til dette folketingsår, var meget klart på det felt, og det var det synspunkt, jeg bakkede op med en yderligere henstilling til dansk erhvervsliv.

[Ivar Hansen]

Jeg må sige til hr. Nyrup Rasmussen, at jeg kan forsikre det ærede medlem om, at regeringen selvfølgelig vil være enig – det gælder alle tre partier – også om pensionsspørgsmålet, når det om nogen tid kommer til debat i Folketinget.

Til spørgsmålet om, hvorvidt jeg er enig med den ene eller den anden minister, kan jeg sige, at jeg er enig med statsministeren. Jeg vil gerne citere fra statsministerens åbningstale, som blev forelagt på regeringens vegne, hvor statsministeren om pensionsopsparring og lovforslag i den forbindelse sagde: »Det ligger klart, at regeringen ikke kan gå ind for at indføre en centraliseret ordning ved lov.« Det er regeringens politik. Den holder jeg mig til.

Formanden:

Det er de allersidste korte bemærkninger i denne runde. Hr. Bjørn Westh en kort bemærkning – og så er det forhåbentlig noget nyt.

(Kort bemærkning).

Bjørn Westh (S):

Det er noget nyt, at Venstre står bag finansministeren og overenskomsterne, det vil jeg give formanden ret i, og det vil jeg så gerne takke for.

Men så synes jeg også, at Venstre skulle drage omsorg for, at man ikke ude i landet på alle møder, hvor Venstrefolk taler, angriber regeringen for det, den har gjort dengang, men vedstår sig ansvaret. Så kunne man jo også passende sige til de Bergske blade, at de heller ikke altid behøver angribe finansministeren og den daværende regering, når man vedkender sig sit eget ansvar for det, der er sket.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg lagde mærke til, at hr. Ivar Hansen udtrykte fremtidsforventninger. Vi vil være enige, blev der sagt. Jeg synes, det er et ringe signal, for man kunne få den opfattelse, at enigheden ikke er så stor på nuværende tidspunkt.

Jeg lagde også mærke til, at hr. Ivar Hansen sagde, at han var enig med statsministeren; ja, det er meget godt, men er han enig med de øvrige ministre i regeringen, og hvilke af de øvrige ministre er han i givet fald enig med? Eller hå-

ber han på at kunne blive enig på et eller andet senere tidspunkt, som jeg forstod han før var enig om, at han vil være enig med sig selv?

Kort sagt vi blev ikke klogere, hr. Ivar Hansen. Vi venter spændt på afklaringen i regeringens interne proces, og jeg skal indtrængende opfordre til, at den enighed nærmer sig. Det ville være en stor, stor lykke for folketingsarbejdet, hvis hr. Ivar Hansen kunne berige os med en afklaring allerede i dag.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Må jeg som afslutning på denne debat sige, at det ville have været velgørende, om Socialdemokratiet til denne debat var mødt op med nogle konkrete forslag. Der var i hr. Nyrup Rasmussens første indlæg vage antydninger om, at de har nogle vanskelige overvejelser i den socialdemokratiske folketingsgruppe, men de har nogle tanker om at møde frem. Det ville måske have været hensigtsmæssigt, at man havde haft sit program klar inden denne debat.

Og må jeg så til afslutning på pensionsdiskussionen sige, at jeg kan godt forstå, hr. Nyrup Rasmussen er så forhippet på at få at vide, hvad regeringen vil, når forhandlingerne er slut. Det er selvfølgelig, fordi hr. Nyrup Rasmussen har nogle helt klare politiske forventninger om, hvem der i fremtiden skal dirigere investeringerne i dansk erhvervsliv. Det har vi også nogle sammenfaldende med hr. Nyrup Rasmussens.

Men lad os nu tage tingene i den rigtige rækkefølge og lad os give forhandlingerne på trepartsforhandlingsområdet en chance for at blive færdige. Så kan vi genoptage den diskussion – gerne.

Glistrup (FP):

Hver eneste dag misbruger regeringen sin næsten totale magt over ikke blot de Bergske blade, men over alle danske medier. Et af de skændigste udslag heraf var finansministerens meddelelse i sidste uge om, at nu havde hans bonkammerat, hr. ADAM, fortalt ham, at Fremskridtspolitikken vil føre til forøget arbejdsløshed. Der er som sædvanlig ikke det mindste gråspurvebarns føde på den udtalelse fra regeringens side.

[Glistrup]

Det, der er situationen, er, at da Fremskridtspartiet den 28. oktober overgav finansministeren sit finanslovs-katalog for årene 1989-90, så sagde vi, kloge af al den skade, finansministeren tidligere har påført os: Dette har intet at gøre med vores arbejdsløshedspolitik

Derfor gjorde finansministeren det, at det, der ikke havde noget med Fremskridtspartiets arbejdsmarkedspolitik at gøre, lod han køre igennem ADAM, og så lavede han vrøvl over, at når man putter et pund dejligt, saftigt oksekød på en stegepande, så får man ikke citronfromage ud af det. Det var faktisk det, der var budskabet fra finansministeren.

Fremskridtspartiet har i snart 18 år hundredvis af gange klart sagt, hvordan arbejdsløsheden kan afskaffes totalt på allerhøjest to kvartaler, og det var det, man kunne have lagt ind i ADAM. Blandt de utallige steder, hvor det står, kan jeg henvise til Folketingstidende 1987-88, 1. samling, tillæg A, sp. 5061-5064. Deraf fremgår, hvordan et folketingsflertal uden videre kan afskaffe arbejdsløsheden meget hurtigt.

Arbejdsløshedsproblemet er ikke så bagatelagtigt, som økonomiministeren vil reducere det til, når han taler om, at vi har ca. ¼ million arbejdsløse her i Danmark. Arbejdsløshedsproblemet er på 1 million mennesker i Danmark. Vi har 1 million ubeskæftigede og fejlbeskæftigede i Danmark, og de 250.000, som økonomiministeren udtaler sig om, er såmænd ikke spor forskellige fra de resterende 750.000. Mellemregningen, som økonomiministeren ellers skulle have haft de obligate 9 måneder til at få ført frem, fremgår af Fremskridtspartiets februarindlæg her fra denne talerstol, Folketingstidende 1987-88, 1. samling, sp. 7412-7413.

027n million mennesker, der er arbejdsløse og ubeskæftigede på grund af et udygtigt og talentløst Folketing i dette land, repræsenterer hver dag, selv om vi holder os på det alt, alt for lave arbejdstimetal, vi har i øjeblikket, 8 mio. arbejdstimer. Med 200 arbejdsdage om året giver det 1,6 mia. arbejdstimer, som vi kunne få udført nyttigt og produktivt arbejde her i landet for bare ved at sætte vore folk i beskæftigelse. 1,6 mia. ekstra arbejdstimer uden så meget som en forløben iraner til at hjælpe med det, og så har vi klaret problemet med at producere det, der skal til for at tilbagebetale vores valuta-gæld. Så enkelt og så ligetil er det.

I stedet for har vi som sædvanlig oplevet de fem samarbejdende partier, som har haft ordet foreløbig i dag, hændervridende sige: Jamen det er en vanskelig og besværlig sag at afskaffe arbejdsløsheden, og den bekymrer os, og vi må se på det med dyb alvor. Venstres vikarordfører fik sig mandet op til at sige: Jamen ansvaret er arbejdsmarkedets parter.

Nej, arbejdsmarkedets parter har ikke skygge af ansvar i så henseende. Ansvaret er et udueligt Folketings, et udueligt folketingsflertal. Det er dem, der skal afskaffe den forbandelse, arbejdsløshed er for det danske samfund.

Det kan man ikke forvente den mindste antydning af hjælp til fra fagforsteningerne, der efter deres egen opbygning lige præcis er indrettet på at gøre noget arbejdsløshedsforøgende, som Socialdemokratiets dagsorden jo også gør, nemlig ved at man siger, at besværlighederne og udgifterne ved at beskæftige arbejdskraft her i Danmark skal forøges. Når man forøger besværlighederne og udgifterne ved at beskæftige arbejdskraft, får man beskæftiget mindre arbejdskraft.

Det er det, de sidder i fagforeningernes sekretariater hver evig eneste dag og kæmper for med deres miljøting, med deres restriktionsting, med deres forhøjelser af bruttolønnen osv. Det er det, fagforeningerne er til. Man kan ikke bebrejde en kat, at den jager mus, og man kan ikke bebrejde en fagforening, at den forøger arbejdsløsheden.

Derfor har hr. Ivar Hansen totalt uret, når han siger, at vi smider det bare over til fagforeningerne at klare det problem, som er lige præcis det stik modsatte af fagforeningernes indstilling.

Derfor – og det er også et angreb på Socialdemokratiets dagsorden i dag – skal Folketinget ophøre med at være masochistiske geishaer i forhold til Hardy Hansen, Martin Rømer, Georg Poulsen, og hvem man ellers optræder over for. Vi skal være Ramboer. Vi skal simpelt hen sige: De mennesker skal ingen indflydelse have overhovedet på arbejdsmarkedsproblemer, for kun på den måde kan vi opnå at udrydde arbejdsløsheden.

Metoden er, at det gøres mere tiltrækkende at beskæftige arbejdskraft. Alle de overflødige omkostninger til indberetninger til Danmarks Statistik, Monopoltilsynet, Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, Forbrugerombudsmanden og

[Glistrup]

hvad vi har af overflødige ting i Danmark: Væk! I skraldebøtten med det! Intet genbrug! Og så skal der være store, fede, mægtige, massive skattenedsættelser, så store, at vi ikke har nogen arbejdsløse tilbage i løbet af mindre end seks måneder. Det er den måde, man gør det på.

Det, vi i virkeligheden burde diskutere i dag, når vi skal finde løsningen på dette spørgsmål, er: Hvordan er de mest effektive nedsættelser af skatten? Der må vi se i øjnene, at når lønomkostningerne skal falde, så bliver der et vist socialt problem for dem, der har lønindtægter, særlig for dem, der har små lønindtægter.

Derfor er den rigtigste måde – det er den også af andre grunde, af administrative og mange andre – at forhøje den skattefri bundgrænse, hvad Fremskridtspartiet så mange gange foreslået. Lad os her og nu forhøje den skattefri bundgrænse til 48.000 kr. og så gå videre til 60.000 kr. om et år, 75.000 kr. om to år osv., indtil vi har fået den arbejdsløshedsskabende indkomstskat – for det er indkomstskatten, der skaber arbejdsløshed her i Danmark – totalt udryddet.

Så enkelt er det, og sådan skal det ske, og så opnår vi det, hr. Nyrup Rasmussen efterlyste: at vi samtidig får has på både valutagælden og på arbejdsløsheden.

Økonomiministeren var tilfreds med, at vi har mindre udlandsgæld i år, end vi havde for to år siden, eller hvad det var for noget. Jamen altså, det er forfærdeligt, at vi har underskud på betalingsbalancen. Vi skal have et kæmpeoverskud på betalingsbalancen. Efter 28 års misregimente af dette land, også vedrørende betalingsbalancen, skal vi have overskud, og det får vi ved at sætte den million arbejdsløse, vi har i Danmark, i effektivt arbejde mindst otte timer om dagen i mindst 200 dage om året, meget gerne endnu mere, så vi kan få den valutagæld tilbagebetalt hurtigst muligt med et fuldt beskæftiget samfund. Det er let at gennemføre, hvis bare man vælger de rigtige tiltag.

Socialdemokratiet vælger i sin dagsorden det helt forkerte. Hvis Socialdemokratiets dagsorden blev gennemført, ville den ene million arbejdsløse være blevet til to millioner i løbet af 4-5 år.

Man taler om, at arbejdsmarkedets organisationer skal ind i billedet, altså de mennesker, der ødelægger beskæftigelsen i Danmark. Man

taler om en »aktiv, samlet indsats« og »aktiv arbejdsmarkedspolitik«. Det betyder i Socialdemokratiets sprog: Større offentlige udgifter, og det vil sige større skatter, og det vil sige større arbejdsløshed.

Derfor, hvis Folketinget som resultat af denne debat vil afskaffe arbejdsløsheden, er der én eneste måde, nemlig at stemme ja til det dagsordensforslag, jeg nu på Fremskridtspartiets vegne skal fremsætte:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler, at store forhøjelser af den skattefri bundgrænse år efter år er hovedmidlet til den reallønsfremgang og omkostningsnedsættelse, som alene kan fjerne arbejdsløsheden og valutagælden.

Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 5).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår ligeledes i forhandlingen.

Jørgen Estrup (RV):

Det er unægtelig en trist udvikling, vi har været vidne til på arbejdsmarkedet i det meste af 1988: En stigende ledighed, sæsonkorrigeret vel omkring de 25.000 i stigning eller ca. 10 pct., og stigningen fortsætter, i hvert fald tilsyneladende, nogen tid endnu, sådan at vi vel kan vente at nå omkring 260.000 eller mere i løbet af 1989 som gennemsnit.

Samtidig – og det er det ubehagelige – må vi konstatere et stort set stagnerende underskud på betalingsbalancen af størrelsesordenen 16-17 mia. kr., et betalingsbalanceunderskud, som vi nu har været vidne til i mere end 25 år, en høj ledighed, som vi i 1989 passerer 15-årsgrænsen for, samtidig med at vi alle lever videre på luksusklasse. Jeg ved ikke, om »Guinness Book of Records« har et landeafsnit, men jeg tror snart, vi vil være kvalificerede under stikordet »Virkelighedsflugt«.

De to balanceproblemer er det karakteristiske for dansk økonomi, når man ser det over et længere tidsperspektiv. Og summen er desværre ikke blevet mindre.

[Jørgen Estrup]

Den manglende ligevægt på betalingsbalancen er også det, der nu forhindrer os i at gøre en effektiv indsats mod stigningen i ledigheden. Tværtimod er det sådan, at betalingsbalancen samtidig tvinger os til at føre en stram finanspolitik, hvilket som bekendt ikke ligefrem fremmer beskæftigelsen. Vi er – det kan vi lige så godt konstatere – meget, meget sårbare på det økonomiske område.

Man kan konstatere, at dette hænger sammen med strukturproblemer på en række områder i erhvervslivet, specielt i konkurrencesektoren.

Jeg synes, der er mere grund til i dag at hæfte sig ved, at vi her ser resultatet af et for højt omkostningsniveau via en for stærk ekspansion i 1985–86 og ikke mindst nogle overenskomststigninger i 1987, som der ikke viste sig at være dækning for.

Jeg synes, man må – også til den debat, der har været her i dag – understrege, at dette ikke blot er et regerings- og et folketingsansvar. Dette er også i høj grad et ansvar, der må placeres bredt i erhvervslivet, hos organisationerne, hos hele den danske befolkning.

Lønudviklingen bestemmes jo ikke af Folketinget, og derfor kan Folketinget heller ikke i det omfang, vi gerne ville, løfte ansvaret for beskæftigelsen. Man kan lave en lille parallel til en virksomhed: Jeg ville godt se den virksomhed, hvor direktion og bestyrelse påtog sig at sælge den fastlagte, løbende produktion uden at have nogen som helst indflydelse på prisen. Det tror jeg ikke der er mange der ville acceptere. Det er i realiteten den situation, Folketinget har været i. Derfor er det nødvendigt at brede ansvaret ud, sådan at andre end Folketingets 179 medlemmer påtager sig det.

Det er faktisk det, vi har taget fat på med den aftale, som har været nævnt, fra december sidste år. Jeg synes, det var en positiv, en konstruktiv udvikling, der blev startet her.

Fru Pia Christmas-Møller har tidligere citeret fra aftalen. Jeg skal blot gentage et af citaterne, nemlig det, der lyder »Det tillægges afgørende vægt, at omkostningsudviklingen her i landet ikke overstiger udlandets«. Med dette citat har man sat fingeren på det helt afgørende for de kommende års udvikling i dansk økonomi: Det er spørgsmålet, om det ansvar kan løstes.

Jeg vil godt i den forbindelse nævne noget, som vi også fra radikal side hæftede os ved i aftalen som positivt, nemlig at man samtidig nedsatte et såkaldt statistikudvalg mellem parterne og regeringen. Vi regnede med, at dette udvalg ville kunne fremme en forståelse og forhåbentlig også løse nogle af de problemer, vi bl.a. kan se i forbindelse med bekæmpelse af arbejdsløsheden, hvor vort statistiske grundlag simpelt hen er mangelfuldt.

Jeg vil gerne bede økonomiministeren om i hvert fald en antydning af, hvordan arbejdet går i dette statistikudvalg, i hvilket omfang man har nået resultater.

Det afgørende er, at trepartsdrøftelserne nu videreføres, og at de fører til et positivt resultat med henblik på en arbejdsmarkedspensionsreform og den mindst mulige udvikling i virksomhedernes omkostninger ved midtvejsforhandlingerne.

Alternativet til en sådan løsning er skræmmende. Man kan blot studere den undersøgelse, The Economist har foretaget, og som er blevet ofte citeret i de forløbne dage, for at se, hvad det egentlig er, vi vil stå over for, hvis vi ikke har held med at nå en sådan løsning. Sjældent har vel noget været mere misvisende citeret end det, som i et formiddagsblads overskrift hed: »Dansk økonomi får rent ug«. Det var vist ikke det, sagen drejede sig om.

Vejen frem ligger i, at vi får en lav eller helst ingen stigning i løn og andre omkostninger, at forbruget bliver mindre, at opsparingen bliver større, og at investeringerne vokser. Det vil sige, at vi får øget produktion.

Men det er ikke ligegyldigt, hvor denne produktionsvækst sker. Det er ikke i hjemmemarkedssektoren, vi skal have produktionsvæksten, og det gælder, hvad enten det er hjemmemarkedssektor i offentlig eller privat regi. Det er ikke bankerne og forsikringsselskaberne, der løser dette lands økonomiske problemer. Det er i konkurrencesektoren, vi har brug for investeringerne og for væksten. Det er dér, løsningen ligger. Det er recepten. Det kræver strukturændringer, og det kræver stærkt stigende forskningsindsats i erhvervslivet.

Men dette må suppleres med en opkvalificering af arbejdsstyrken gennem en massiv uddannelsesindsats, bl.a. gennem udbredt efteruddannelse, hvad enten man nu kalder det, som vi ynder i radikale kredse, »uddannelses-

[Jørgen Estrup]

orlov«, eller man foretrækker at kalde det »betalt frihed til uddannelse«.

Denne massive indsats på uddannelsesområdet må følges op af den revision, som er på vej igennem Folketinget, af lovgivningen om arbejdstilbud og uddannelsertilbud og iværksættelse. Det åbner helt nye perspektiver for bekæmpelsen af ledigheden på et tidligt tidspunkt i ledighedsforløbet.

Det er udfordringen, og ansvaret påhviler os alle sammen inden for Folketinget såvel som uden for Folketinget. Den store opgave for Folketinget er faktisk at vække den danske befolkning til at påtage sig det medansvar, som er nødvendigt. Men det forudsætter naturligvis, at linjen, strategien for den nødvendige økonomiske politik er lagt og er klar, og at der er vilje hos såvel regeringspartier som opposition i dette Ting til at lægge kræfterne bag i fællesskab.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

BZ-aksen i dette Folketing konsensusser om med hinanden, at arbejdsløshed er identisk med for høje lønomkostninger sammenlignet med lønomkostningsniveauet i den omgivende verden.

Men den radikale ordfører smyger totalt udenom med en ligegyldig procedurebemærkning om dette dødsensalvorlige menneskelige og samfundsøkonomiske problem, idet han siger: Jamen det er jo ikke Folketinget, der skal fastsætte lønnen. Det er nogle andre, der skal fastsætte lønnen, og så må vi fortsætte med at køre ad helvedesafgrunden til.

Det er faktisk det, der er indholdet i det, den radikale ordfører har sagt her.

Jeg vil gerne indgyde ham noget mod ved at henvise til hans partistamfader, der fik fastslået »Ingen over og ingen ved siden af Folketinget«. Det har faktisk været dansk forfatnings-sædvane nu i 87 år og 3 måneder og nogle formiddage, og derfor skulle det også være trængt ind selv i den radikale gruppe, at sådan forholder det sig nu engang.

Derfor må Folketinget fastsætte lønomkostningsniveauet, og det er heller ikke nogen ny tanke. Der sad da trods alt nogle radikale ministre i regeringen Stauning fra 1929 til 1942, der indstiftede det, at man fra Folketingets side fastsætter lønninger. Det skal man bare lade

Folketinget fortsætte med, når det nu er så oplagt, at vi er enige om det centrale, nemlig at lønomkostningerne skal nedsættes tilstrækkeligt til, at den million arbejdsløse, vi har her i Danmark, kan komme i nyttig beskæftigelse. Så må vi ikke lade os standse, som hr. Jørgen Estrup gjorde, af ren proceduresnak.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Det er meget interessant at høre den radikale ordfører, fordi han ud over det helt selvfølgelig, at omkostningsniveauet er væsentligt, talte om strukturændringer, talte om uddannelse, efteruddannelse, talte om forskning.

Det er navnlig interessant at høre dette indlæg – som jeg i øvrigt er helt enig i – og at sammenligne det med hr. Ivar Hansens ordførelse for Venstre. Den var helt blottet for disse ting, oven i købet så blottet, at hr. Ivar Hansen ikke var til at lokke herop for at tage en debat om, hvorfor de ting manglede.

Det bliver yderligere interessant, når man sammenligner det med den radikale ministers tale i dag. Den var nemlig også totalt blottet for enhver tale om struktur. Ja, jeg er godt klar over, at det er et ukendt ord for hr. Ivar Hansen, men vores samfundsproblemer er faktisk i meget høj grad strukturproblemer, hvilket hr. Ivar Hansen åbenbart ikke ved, men hvad hr. Jørgen Estrup så tydeligt gjorde opmærksom på.

Det vidste økonomiministeren heller ikke. Det fremgår i hvert tilfælde ikke af hans tale. Og det, der slår mig nu, er: Hvad er egentlig radikal politik? På den ene side har vi set en regering, som med hensyn til de problemer, den radikale ordfører i dag har trukket op, er gået klart til højre. Der gøres i dag endnu mindre på forskningsområdet, endnu mindre på uddannelsesområdet, end der blev gjort før den radikale indtræden i regeringen. På den anden side kan den radikale ordfører holde sådan en ganske udmærket tale som i dag. Hvor står De Radikale?

(Kort bemærkning).

Svend Auken (S):

Jeg vil i lighed med andre kvittere for en udmærket og spændende tale af hr. Jørgen Estrup, hvor han med stor dygtighed satte fingeren på alle de ømme punkter i den økonomi-

[Svend Auken]

ske politik og den erhvervspolitik og den arbejdsmarkedspolitik, der har været ført i de seneste år i Danmark. Det er synd, at hr. Jørgen Estrup har så ringe indflydelse på sin kollega økonomiministeren – eller måske rettere: at økonomiministeren har så ringe indflydelse i regeringen, at de synspunkter, hr. Jørgen Estrup har givet udtryk for i dag, i så ringe udstrækning er afspejlet i regeringens politik.

Sandheden er nemlig, at vi har vidst i årevis, i hvert fald siden forsommeren 1987, at arbejdsløsheden ville vokse. Vi har haft debatter her i Folketinget, hvor vi har appelleret til den borgerlige regering om at gøre en indsats mod den stærkt stigende arbejdsløshed, og har hver gang fået at vide, at man ikke troede på, at der kom nogen arbejdsløshed. Man troede ikke på, at der skulle gøres nogen særlig indsats. Der skulle ikke sættes flere penge af til uddannelse, forskning, strukturændringer osv. Der skulle ikke indledes noget nærmere samarbejde med arbejdsmarkedets parter om at få løst problemerne.

Derfor sidder vi i den suppedas, vi sidder i i dag: stærkt stigende arbejdsløshed og ingen politik for at imødegå den.

Hr. Jørgen Estrup talte med rette om medansvar i dag. Jeg synes, hr. Jørgen Estrup havde ret, da han sagde, at det ikke kun kan være Folketing og regering. Også instanser uden for Folketinget og regeringen må tage deres ansvar. Det er også det, der er indeholdt i hr. Nyrup Rasmussens forslag om motiveret dagsorden i dag.

Hvornår får vi fra regeringen en erkendelse af, at regeringen har et medansvar for, at udviklingen er gået så skævt, som den er gået? Har regeringen ikke noget ansvar for det, der skete i 1987 på arbejdsmarkedet? Har regeringen ikke noget ansvar for, at omkostningsudviklingen har formet sig, som den har? Har regeringen ikke noget ansvar for, at der ikke er sket noget med hensyn til at forberede en indsats over for ungdomsarbejdsløsheden osv.?

Jeg tror, at det ville være langt lettere for regeringspolitikere at overbevise instanser uden for dette hus om, at de skal gøre en ekstra indsats, hvis man selv ville erkende sin manglende indsats og sin manglende forudseenhed.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

I lighed med hr. Svend Auken: Min bedste kompliment til Det Radikale Venstres ordfører i sagen.

Jeg vil godt lige følge op med et enkelt spørgsmål: Forstod jeg Det Radikale Venstres ordfører korrekt, da jeg hørte den melding, at det, vi kalder betalt frihed til uddannelse-reformen, tillagde man også i Det Radikale Venstre afgørende betydning for mulighederne for at fjerne det store og voldsomme efterslæb, vi har på uddannelsesområdet, som hænger meget sammen med de strukturproblemer, som også Det Radikale Venstres politiske ordfører i dag lagde megen vægt på?

(Kort bemærkning).

Jørgen Estrup (RV):

Jeg tror ikke, det undrer så mange, når hr. Glistrup tager udgangspunkt i noget, der ikke eksisterer. Det er vel det, der i høj grad kendetegner Fremskridtspartiets politik, at man drager alle sine slutninger ud fra noget, der ikke eksisterer. »Virkelighedsflugt« er vel først og fremmest den betegnelse, man kan hæfte på Fremskridtspartiet.

Det, jeg gjorde i min tale, var, at jeg konstaterede, hvordan løndannelsen er i samfundet. Jeg synes, Folketinget gør klogt i at prøve at indrette sine løsninger efter, hvordan forholdene ser ud, ikke efter, hvordan de kan tænkes i hr. Glistrups kontor. Efter min mening ville vi komme i en uhyre vanskelig situation, hvis vi skulle se en gentagelse af det, vi så i foråret 1985. Jeg tror, mange af os kan huske, hvordan hr. Glistrup løb rambuk i forhold til folk, der var ophidsede over forskellige ting. Det er ikke ad den vej, vi løser det danske samfunds problemer.

Lad mig blot sige om de ting, som har været rejst af hr. Rahbæk Møller og hr. Svend Auken og hr. Nyrup Rasmussen, at hvis man havde lyttet ordentligt efter, hvad jeg sagde, ville man vide, at perspektivet ikke var fem måneder tilbage i tiden, heller ikke seks år tilbage i tiden. Det var 15 år eller 25 år. Sådan er jo ansvarsfordelingen på dette område: De partier, der sidder i salen her i dag, har alle et medansvar. Det gælder også Socialdemokratiet, og det gælder også Socialistisk Folkeparti. Det er kun i det øjeblik, vi i fællesskab er villige til at løfte dette ansvar i fremtiden, det går bedre.

Mødet udsat kl. 12.05

Mødet genoptaget kl. 13.15

Forhandlingen genoptages.

Bollmann (CD):

Jeg kunne ikke drømme om at kritisere formanden for den måde, møderne bliver ledet på, men det var ærgerligt, at mødet blev afbrudt på det tidspunkt, for der var ved at være en god debat i gang. Jeg håber, der kommer nogle og vil være med igen.

Sådan som jeg læser forespørgslen, er der to elementer i den, nemlig hvad ministeren kan oplyse om stigningen i arbejdsløsheden, og hvad regeringen vil gøre for at afværge denne stigning.

Jeg vil gerne starte med at sige, at selv om debatten her uvilkårligt lægger op til en kritik af regeringen og dens politik, og selv om jeg – måske ikke helt utilsigtet – kommer med nogle få kritikpunkter, vil jeg godt slå fast, at CD har et medansvar og selvfølgelig også vedkender sig det for den politik, der blev ført fra september 1982 til juni 1988. Det skal der ikke være nogen tvivl om. Mange af de resultater, vi har set undervejs, og som vi vil komme at se, vil vi selvfølgelig ikke – og kan ikke – løbe fra.

Jeg vil i den forbindelse sige, fordi flere har været inde på det, at jeg synes, der har været en lidt urimelig kritik af regeringen og specielt af finansministeren i forbindelse med indgåelsen af overenskomsterne ved sidste forhandling. Jeg mener helt afgjort, at det var det private arbejdsmarked, der lagde op til de forhøjelser, der skete, og der havde lagt linjen. Derfor er det urimeligt ensidigt at kritisere regeringen og specielt finansministeren.

Nu er det vel sådan – det er sagt tit fra denne talerstol – at når det går godt økonomisk, er det regeringens fortjeneste, i hvert fald når man ser det fra regeringens side. Går det dårligt, er det udlandets skyld. Så er det konjunkturerne udefra.

Men hvis vi i dag lytter til Socialdemokratiet eller oppositionen, lyder det lige modsat. Så er det regeringens skyld, at den ikke har forstået at udnytte de internationale konjunkturer osv. Jeg synes ikke, den diskussion er særlig interessant, fordi den er ens hver eneste gang, uanset hvem der sidder på regeringsbænkene.

Så vil jeg gerne fremhæve, hvad ministeren sagde i første del af sit indlæg, for her var egentlig et synspunkt, CD altid har haft, og vi har fremført det mange gange i de sidste 15 år. I øvrigt har vi netop for et par dage siden haft 15 års fødselsdag. Det synspunkt, jeg vil understrege, er, at det er meget, meget svært at klare betalingsbalanceproblemerne og arbejdsløshedsproblemerne på samme tid. Vi tror selvfølgelig alle på, og vi håber alle, at det kan lykkes at løse begge problemer, at de vil blive mindre. Men både erfaring og prognoser viser, at det vil blive meget, meget svært at klare på én gang.

Jeg har ikke tænkt mig at gå ind de aktuelle tal for ledigheden i de forskellige brancher, men hvis vi ser på udsigterne, er vi da i CD enige i, at der må være lidt lys forude.

Det er klart, at vi ikke kan klare alle landets problemer ved at øge den offentlige sektor, men altså omvendt synes vi heller ikke, at en bevindelses procentuel nedskæring af denne sektor er noget, der klarer beskæftigelsesproblemerne i samfundet. Også her må vi altså bede om, at der bliver tale om en balancegang.

Hvis vi tager et helt andet område, f.eks. byggeriet, som ministeren også havde en speciel kommentar til, må vi desværre konstatere, at den sektor i hvert fald ikke i øjeblikket lider af den samme skavank, som vi så i 1985–86, nemlig de såkaldte flaskehalsproblemer. Det var sådan, at der i visse dele var mangel på arbejdskraft og branchen derfor var blevet lønførende, så det var nødvendigt at gennemføre foranstaltninger til opbremsning. Men det kan da godt være, at nogle af de opbremsningsinitiativer ved en nærmere vurdering og eftertanke ikke alene er overflødige, men også måske direkte skadelige i dag.

Jeg har også nogle bemærkninger om den aktuelle situation. Statistikker kan vi selvfølgelig ikke ændre, men det, der er mere interessant, er, hvordan vi får sat hjulene i gang igen. Jeg har med interesse lyttet til ministerens bemærkninger om de langtidsløse og særligt udsatte grupper, og for dem har regeringen fremsat flere forslag, som vi behandler i Arbejdsmarkedsudvalget i øjeblikket. Jeg vil gerne gentage, hvad jeg sagde ved førstebehandlingen af de forslag, at der er mange positive elementer i de bestræbelser, regeringen kommer med. Det, vi specielt har kritiseret, er selvfølgelig finansieringen, og det husker man formentlig godt. Jeg

[Bollmann]

mener, at vi kommer til noget væsentligt. Hvis vi skal finde muligheder for at fremme beskæftigelsen, skal vi i hvert fald ikke genere erhvervslivet, som man har gjort med de forslag. Jeg mener, vi skal gøre forholdene for erhvervslivet bedre, vi skal afskaffe formueskatten, det har vi fremsat forslag om. Jeg mener også, vi burde nedsætte aktieselskabsbeskatningen, så vi kommer ned på et europæisk niveau. Det er den måde, man gør det på. Vi kan ikke forstå, at regeringen mener, at det er forstandigt at indføre nye arbejdsgiverafgifter, som f.eks. første ledighedsdag kun 9 måneder, efter at vi har omgivet arbejdsgiverafgifterne, og på et tidspunkt – det har jeg hørt både Venstre- og konservative ordførere sige i dag – hvor det drejer sig om at begrænse erhvervslivets omkostninger, og hvor ministeren selv siger, at noget af det vigtigste er at forbedre Danmarks internationale konkurrenceevne.

Jeg vil gerne i den forbindelse, når jeg nu har nævnt de forslag, som regeringen vil komme med, efterlyse, hvordan man flytter folk væk fra bistandsmarkedet, hvis jeg må sige det på den måde, og over til arbejdsmarkedet. Jeg har for diskuteret det spørgsmål med arbejdsministeren, og da han er her, kan det være, at vi kan få noget nyt at vide om det. Så vidt jeg husker, var der flere andre ordførere, der var inde på det samme spørgsmål.

Vi vil i CD gerne sige til erhvervslivet, at vi tror, der er muligheder i den kommende tid. Vi står over for nogle meget store udfordringer, hvor dansk erhvervsliv og dermed beskæftigelsen kan få et væsentligt skub fremad, hvis vi i Danmark forstår at tilrettelægge tingene, så vi er klar til at møde det indre marked i 1992. Jeg skal ikke ved denne lejlighed gå alt for dybt ind i det, det får vi jo tid til og mulighed for, når vi skal diskutere CD's forespørgsel om ca. 14 dage. Jeg siger det, fordi det er vigtigt, at også dansk erhvervsliv selv forbereder sig. Jeg er i hvert fald helt overbevist om, at det er noget, der vil kunne give nogle positive virkninger på beskæftigelsen.

Jeg synes, det er godt, vi har fået den debat her i dag, men alle ved jo også, at der ingen pantløsning er på problemet. Det er da også glimrende, at der er kommet en dagsorden, som vel ingen her i Folketinget kan stemme imod. Jeg skal ikke komme med nogen om, at vi konstaterer, at det er torsdag i dag, men jeg synes,

det er en meget positiv dagsorden, som vi naturligtvis også vil kunne støtte, ligesom alle andre. Jeg er bare bekymret over, at der nok ikke kommer ret mange flere i beskæftigelse på grund af den. Men vi vil gerne hjælpe regeringen, og for os er konklusionen altså, at erhvervslivet må have bedre vilkår gennem lempelse af skattereglerne. Jeg mener ikke, det fortsat kan være rigtigt at pålægge virksomhederne nye afgifter, det er faktisk det modsatte af at fremme beskæftigelsen.

Må jeg så sige, at både ønskerne om bedre og mere forskning og ønskerne om mere efteruddannelse lyder positive, men vi er bare nødt til at have det til at hænge sammen økonomisk.

Så skal jeg til sidst sige, at vi selvfølgelig ser frem til den redegørelse om strukturproblemerne på arbejdsmarkedet, som ministeren bebudede. Men hvis beskæftigelsen skal bedres, skal det ske gennem en bedring af forholdene for erhvervslivet.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Hr. Bollmann startede med at præcisere, at CD i hele sin levetid har forklaret, at man ikke kan løse problemerne med betalingsbalance og arbejdsløshed samtidig – gør man noget godt på det ene område, skader det på det andet. Det er jo rigtigt. Sådan har CD været, men, som hr. Bollmann også sagde, har Centrum-Demokraterne nu for et par dage siden passeret den kriminelle lavalder, og så er det på tide, man holder op med den slags striptease, for nu går den altså ikke længere med at hævde det synspunkt, for det er præcis det samme, der gavner beskæftigelse og betalingsbalance, nemlig øget dansk produktion. Øget dansk produktion får man ved at sætte flere mennesker i arbejde. Derfor: Mere beskæftigelse giver bedre produktion, og mindre beskæftigelse giver mindre produktion. Der er fuldstændig parallelitet. Men produktionen skal sælges, og derfor, da udlandet næppe vil indrette sine omkostninger efter Danmark, må Danmark indrette sine omkostninger efter udlandet, og det vil sige, at vi må sænke vore lønomkostninger.

Her havde hr. Bollmann den rigtige recept. Han nævner, at vi skal sætte skatterne ned. Ja, det er da rigtigt. Hver en øre skattenedsættelse gavner beskæftigelse og betalingsbalance, hver

[Glistrup]

en øre skatteforhøjelse skader beskæftigelse og betalingsbalance, sådan som de entydige erfaringer fra regeringens skatteforhøjelsespolitik ganske klart har dokumenteret, at sådan forholder de ting sig, og sådan hænger det sammen.

Men det er bare ikke ligegyldigt, hvilke af de 470 mia. kr. danske skatter man nedsætter, når man skal gavne beskæftigelsen. Der trak CD så det frem, der nu står i CD's partiprogram. Men når vi nu skal ramme det rigtige, er det altså dem, der har de lave lønninger, der er nødt til at få de gode skattelettelser. Derfor er det bundfradraget, der skal forhøjes.

(Kort bemærkning).

Bollmann (CD):

Jeg ved godt, at Fremskridtspartiet tidligere f.eks. har stemt imod, at vi skulle nedsætte grundskatterne. Men jeg går ud fra, at hvis der kommer forslag om at nedsætte formueskat og aktieselskabsskatter, vil Fremskridtspartiet ikke stemme imod.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Hvis der kommer de fornødne offentlige besparelser til, at skatterne kan nedsættes med 470 mia. kr., vil vi stemme ja til de skattnedsættelser. Men vi vil ikke stemme ja til skattnedsættelser ud over det, vi kan skaffe dækning for.

Så kan jeg fortsætte min forrige korte bemærkning, hvor hr. Bollmann var inde på, at problemerne klares via det indre marked i EF. Det var et godt perspektiv at få ind i den debat, for det indre marked betyder, at vi skal anspænde os meget mere. Vi kan ikke ligge og snorke og sove og, om man så må sige, lulle os i vores egen kolonihavedyl mere. Det er det, det indre marked betyder, og derfor duer denne bekymring og tagen det meget alvorligt og tomme socialdemokratiske dagsordener, og hvad der ellers har præget beskæftigelsesdebatten, altså ikke mere, når vi nu kommer i det indre marked. Det indre marked er en udfordring, det er ikke blot en gave – det er også en udfordring til os, når vi skal afskaffe arbejdsløsheden. Vi kan få meget, meget større arbejdsløshed i det indre marked, hvis vi fortsætter den socialdemokratiske arbejdsløshedspolitik.

(Kort bemærkning).

Bollmann (CD):

Jeg tror ikke, hr. Glistrup rigtig hørte, hvad jeg sagde i mit første indlæg, for det var netop det, jeg påpegede, at udfordringerne i forbindelse med det indre marked giver Danmark nogle muligheder, hvis vi forstår at udnytte og tilrettelægge tingene rigtigt. Det var mit budskab i mit første indlæg.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg var meget glad for hr. Glistrups sidste bemærkninger om det indre marked, men jeg vil gerne spørge hr. Glistrup, om han er indstillet på, fordi jeg så småt har haft en opfattelse af, at der kunne være tvivl om det, at såvel en afgifts-harmonisering som en harmonisering af standarder og normer er en forudsætning for, at det danske erhvervsliv kan klare sig i det indre marked, og dermed også for, at arbejdsløsheden ikke bliver forværret af vores indgang i det indre marked.

Jeg har nogle gange haft den opfattelse, at Fremskridtspartiet på en lang række af disse områder mener, at EF overhovedet ikke skal blande sig i nogen af tingene, og derfor skal der ikke laves direktiver.

Men jeg vil gerne herfra bede om en bekræftelse fra hr. Glistrup på, at man gerne positivt vil gå ind omkring det indre marked.

Formanden:

Vi får en hel forespørgselsdebat om dette emne om kort tid, men hr. Glistrup, en sidste kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Jeg skal gerne deltage i fødselsdagsjubelen til begge Centrum-Demokraterne: Det er rigtigt, at det indre marked er meget centralt, også for beskæftigelsen i Danmark. Det er rigtigt, som hr. Bollmann sagde, at hvis vi udnytter mulighederne, kan vi afskaffe en stor del af arbejdsløsheden via det indre marked. Men der er skam også grund til med den debat, der har været i dag, at sige, at hvis vi ikke udnytter mulighederne, bliver arbejdsløsheden meget, meget værre, end den ellers ville være blevet, for så

[Gillstrup]

flytter vore arbejdspladser til Portugal, eller hvor de nu flytter hen. Derfor betyder det indre marked, at hr. Bollmann skulle stemme nej til den socialdemokratiske dagsorden i dag og ikke fortsætte med denne julelallen som hidtil.

Til hr. Duetoft skal jeg blot sige, at Fremskridtspartiet er det eneste parti, der i sine finanslovsforslag har afsat 9 mia. kr. til afgiftsharmonisering. Det gjorde vi sidste år, hvor den regering, som hr. Duetofts parti sad i, sagde nej til det; det gør vi i år, og så skal vi se, om den regering, som hr. Duetofts parti ikke sidder i, siger ja til det i denne omgang. Men man skal i allerhøjeste grad passe på, at Bruxellesbureaukreatet ikke breder sig, så det ødelægger danske arbejdspladser, for det kan det nemlig også komme til. Derfor skal man se på det kritisk, men principielt er vi bundet til i denne verden, af hensyn til vor egen beskæftigelse, for at ikke vore arbejdspladser skal eksporteres, at afgiftsharmonisere og at følge fællesstandarder meget, meget langt, men ikke kritikløst og bevidstløst, hver gang der kommer et forslag om afgiftsharmonisering eller standardharmonisering.

Glønborg (KRF):

Jeg vil bare starte med at minde om et par kendsgerninger, som jeg ikke synes vi skal glemme: At Firkløverregeringen i årene fra 1983 til 1986 i det mindste fik lov til at opleve, og vel også kunne tage en vis ære for, at der blev skabt et par hundrede tusinde ekstra arbejdspladser i det private erhvervsliv, men jeg vil også minde om, at vi fik en forkert overenskomst i 1987. Det var for meget, vi bevilgede hinanden hele vejen rundt; vi kan godt skændes om, hvem der har det største ansvar for, at det gik sådan, men jeg mener i og for sig ikke, at det tjener noget særligt formål, jeg mener ikke, det er nødvendigt for at komme videre, at vi skal have en skylds- og ansvarsplacering for det. Lad os bare slå fast, at vi alle sammen enten har nydt goderne eller båret byrderne ved den fejl, der blev lavet dengang, og så lad os hjælpes ad med at få skuden vendt og taget fat på en anden facon.

Jeg synes nok, det er en lille smule deprimerende også i dag at opleve et slagsmål imellem noget, man kalder den borgerlige side, og noget, som man kunne kalde den socialistiske side af denne sal. Det kunne måske minde os om, at

den løsning, som kan anvendes i dette som i andre problemer, hverken er den socialistiske eller den borgerlige. Vi er nogle, som bekender os til de socialliberale løsninger, og dér får vi måske egentlig nok det bedste resultat. Nu er vi et par partier her i salen, som tør sige socialliberale, og jeg synes, det har været en meget interessant debat, hvor man navnlig fra socialistisk hold har prøvet at give Det Radikale Venstre karakter for deres måde at være socialliberale på. Jeg skal da ikke forsøge at gå ind i sådan en karaktergivning, og jeg ved ikke rigtig, om det er ubeskedent, men jeg vil da selvfølgelig have lov til at takke for, at der i det mindste fra nogle sider er den vurdering, at Det Radikale Venstre med hensyn til at sætte tryk på det sociale ikke har været dygtigere end vi andre, da vi sad i regering med de to udpræget borgerlige partier.

Men når det er sagt, vil jeg gerne sige, at jeg har også meget sympati for hr. Jørgen Estrups ordførertale. Jeg synes, at der blev sagt nogle meget vigtige ting i den, og jeg kan kun erklære mig meget enig i de betragtninger, som hr. Jørgen Estrup kom med. Så får vi jo håbe, at de virkelig kan få gennemslagskraft i regeringen, at man tør tage fat i netop den omstrukturering af vores erhvervsliv, sådan at vi kan fremme eksporterhvervene, og holde igen på alt det, som det er så fristende at tage fat på, nemlig det at ville gøre det godt for os selv herhjemme.

Jeg har nogle gange stået på denne talerstol og gjort opmærksom på, at det helt grundlæggende politiske problem i Danmark er, at vi alle sammen vil gøre det godt for os selv og hinanden, og at det ikke er særlig politisk populært at pege på, at vi faktisk skylder en hel del til dem, der bor uden for vores grænser, og at vi lige så godt kan besinde os på det.

Kristeligt Folkeparti fik megen skældud, megen kritik, da vi allerede i 1975 var så modige at fremlægge en økonomisk plan, som vi kaldte for »Økoplan Q«, hvor vi netop gjorde opmærksom på, at det eneste rigtige var at sikre, at vi fik en løntilbageholdenhed i dette land. De, der vil gå tilbage og kigge i, hvad der stod i den, vil kunne se, at her havde vi netop et eksempel på et opgør med såvel den socialistiske som den borgerlige måde at tage tingene på. Vi havde faktisk held til dengang at lægge os ud med begge sider, og det vil vi da gerne gøre én gang til.

[Glønborg]

Men kendsgerningen er, at det har været nødvendigt at lave en sådan lønopbremsning, og den må vi holde fast på, men naturligvis er det ikke bare lønninger, det er omkostninger i det hele taget, vi må holde tilbage.

Der er spurgt efter investeringer, og det er klart, vi skal have investeringer. Vi skal have kapital til investering, og den må fremskaffes alle steder fra. Så lad os holde op med sygeligt at vogte på hinanden, først og fremmest med at passe på, at de andre nu ikke går hen og får for meget og får for megen magt og indflydelse. Kristeligt Folkeparti mener, at den rigtige model er at gøre investeringer attraktive for erhvervslivet, og vi er ikke spor bange for, at erhvervslivet skal blive for dygtige til at investere. Tværtimod. Men vi mener også, at det er realistisk at sige, at vi kan ikke klare os med de investeringer, som erhvervsvirksomhedernes ejere kan klare. Vi må sandelig også have investeringer fra lønmodtagerside. Vi er ikke spor bange for, at lønmodtagerne skal vise sig som dårligere investeringspartnere end ejerne. Men vi tror heller ikke, at de udpræget er bedre, og derfor vil vi ikke sætte de to parter op imod hinanden, men vi vil gerne være med til at fremme lønmodtagernes investeringslyst, enten det så bliver igennem den ene eller den anden form for pensionsordning.

Jeg vil gerne som et helt kontant bud sige, at jeg tror, at vi skal holde op med at snakke sabbatår, og vi skal holde op med at snakke betalt frihed til uddannelse, for det er et par udtryk, som bare hidser nogle parter op imod hinanden. Skulle vi ikke hellere gøre det, at vi lader arbejdsministeren i brancher med ledighed udstede nogle kort, som giver ret til arbejdsfrihed på dagpengevilkår i en periode? I enhver branche, hvor der er ledighed, laver arbejdsministeren et passende antal kort af den slags, interesserede kan søge om at få dem, og så kan man komme og præsentere sådan et for sin arbejdsgiver og sige: Nu har jeg fået sådan et kort, og det er lige så godt som en graviditetsattest, og så har man ret til at blive fra arbejdet et stykke tid. Man er selvfølgelig ikke ledig, man er ikke til rådighed for arbejdsmarkedet, men man får den samme godtgørelse, som man ville have fået. Til gengæld må arbejdsgiveren tage en anden i arbejde i den tid. Der vil vende nogle friske folk tilbage. De kan bruge den tid, de har her, ganske frit til at tage al den uddannelse, de

vil, og det vil jo blive sådan, at de kan leve af de penge, de får. De må selv om, om de vil gå ind i en af de offentlige, udgiftskrævende uddannelser eller de vil finde ud af helt personligt at uddanne sig, blive dygtigere, og det koster ikke en pind. Der er rigtig mange af dem, som kan gøre det på en aldeles fortræffelig måde.

Økonomiministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg forsøgte i min redegørelse i formiddag at give en ubesmykket og nøgtern beskrivelse af udviklingen i ledigheden og regeringens politik. Flere indlæg har til min sorg beskæftiget sig med, at det var visionsløst. Det skal jeg vende lidt tilbage til, men jeg har en personlig erfaring for, at udtrykket »visioner« alt for ofte er et dække for et ønske om øgede offentlige udgifter. Det er sådan et pænt ord for det samme, og derfor holder jeg mig lidt tilbage, for det mener jeg ikke der er så meget grundlag for. Jeg synes i øvrigt, at mine kritikere på det punkt overser, hvad jeg sagde om vismændenes redegørelse fra maj måned.

Hr. Nyrup Rasmussen savnede så meget i mit indlæg. Jamen så vil jeg da sige, at jeg også savnede meget i hr. Nyrup Rasmussens indlæg: en stillingtagen, en vurdering af den påvisning af strukturproblemerne på arbejdsmarkedet og mulige indsatser imod det, som vismændene lagde frem i maj måned. Det får vi senere i samlingen mulighed for at diskutere på grundlag af en redegørelse fra regeringen. Men der ligger faktisk her et stof, som er overordentlig centralt, og som jeg håber vi på et senere tidspunkt kan få en god, ordentlig, fordomsfri drøftelse af.

Hr. Nyrup Rasmussen efterlyste syn på nogle af vores strukturproblemer: i industriens sammensætning, i eksportsammensætningen, landeopdelingen osv.

Jeg erkender blankt, at jeg ikke gik ind i det, og det har selvfølgelig noget at gøre med, at det i det væsentlige er industriens eget arbejde. Jeg har ikke den forestilling, at jeg som økonomiminister – eller at industriministeren for den sags skyld – skulle give sig til at spille hovedrollen i den udvikling; den må komme som et resultat af industriens egne anstrengelser. Men jeg synes, man skal være opmærksom på, at der faktisk i disse måneder er klare tegn på forbedring i industriens eksportarbejde, og at det er begyndt at bære frugt.

[Økonomiministeren]

Hr. Nyrup Rasmussen og flere andre beskæftigede sig med rette med det evindelige problem, der ligger i afbalanceringen mellem hensynet til betalingsbalancen og hensynet til ledigheden. Det er jo netop for at løse dette problem bedre i fremtiden, at en forøgelse af opsparingen er så helt central. Hvis vi kunne magte at gennemføre en væsentlig forøgelse af den samlede opsparing i det danske samfund, kunne vi gøre noget både for betalingsbalancen og for beskæftigelsen.

Men faktisk sker der noget på det område. Den private opsparing – husholdningernes opsparing – stiger i år ganske meget. Et lille regnestykke viser, hvad det handler om: de samlede indkomster, der står til rådighed for danske lønmodtagere, stiger i år med 2 pct., men det samlede forbrug falder med 1,5 pct. Denne spændvidde fra et plus 2 pct. i forbrugsmulighed til et minus 1,5 pct. i forbrug er udtryk for en forøgelse af den samlede opsparing, af husholdningernes opsparing. Det er et træk i den rigtige retning. Det er der mange grunde til – skattereform, kartoffelkur og andet – men der sker altså noget på det punkt.

Men jeg vil gerne gå lidt dybere ned i opsparingsproblemet, fordi jeg synes, det er centralt. Jeg kan i hvert fald se tre forudsætninger for, at vi varigt kan få en forøgelse af opsparingen. For det første at vi holder en lav inflation. Det er omsonst at appellere til øget opsparing, hvis inflationen er høj; hvis inflationen er høj, er der simpelt hen ingen mening i at øge sin opsparing; så er det bedre at bruge pengene i dag end at gemme dem til om 3 måneder. Det er altså en forudsætning, og derfor hører indkomstpolitikken og udgiftspolitikken også nøje sammen med en opsparingspolitik: hvis ikke man sørger for at holde en lav inflation, vil anstrengelserne for at øge opsparingen ikke bære frugt.

For det andet er det min opfattelse, at der skal være klarhed om de skatteregler og tryghed med hensyn til de skatteregler, der gælder for opsparing. Det er ikke regler, man skal ændre ofte. Der skal være tillid i befolkningen til, at de regler, der gælder, kan holde i en lang periode.

Endelig skal vi selvfølgelig løse de samspilsproblemer, der eksisterer for pensionister, og som jo stadig væk betyder, at selv beskeden indkomster ved siden af en pension bliver meget hårdt behandlet samlet fra samfundets side.

Det er tre grundforudsætninger for øget opsparing, som jeg ser på sagen.

Derudover har vi diskussionen om pensionsordninger, altså om det ved at udstrække pensionsordninger til nye grupper i befolkningen skulle være muligt at få et bidrag til at øge den samlede opsparing. Det er min opfattelse, at en rigtigt tilrettelagt arbejdsmarkedspension, en udbredelse af pensionsordninger til flere kunne blive et langsigtet og godt bidrag til at øge den samlede opsparing.

Når jeg ikke ønskede at komme ind på den diskussion i mit første indlæg, er det, fordi der forhandles i øjeblikket under trepartsforhandlingerne. Når disse forhandlinger er færdige, kan man sige, der ligger et materiale for regering, for Folketing og for organisationerne at arbejde videre med. Regeringen er – og jeg kan her henvise til, hvad statsministeren sagde under åbningsdebatten – positivt indstillet over for at søge afdækket, om der herigennem kan skabes et bidrag til en forøgelse af den samlede opsparing og dermed et langsigtet bidrag til at løse nogle problemer både for beskæftigelsen og for betalingsbalancen.

Jeg ønsker altså ikke i dag at gå tættere ind på hele pensionsdiskussionen; jeg synes ikke, det er det rette tidspunkt. Det må komme, når arbejdet i trepartsudvalget er færdiggjort. Og jeg har da også lagt mærke til – og det synes jeg var fornuftigt – at hr. Nyrup Rasmussen i sit dagsordensforslag ikke omtaler dette problem. Det hænger sammen med indkomstudviklingen i de kommende år, og jeg mener ikke, det ville være rigtigt på dette tidspunkt at tage disse spørgsmål op til behandling i en dagsorden.

Man har efterlyst et regeringsudspil over for kontanthjælpsmodtagere. Jeg kan oplyse, at der kommer et udspil fra regeringen om særlige indsatser for unge kontanthjælpsmodtagere under 20 år. Forslagene kan ventes i løbet af nogle uger, i hvert fald før jul, således at Folketinget på det tidspunkt får en mulighed for at diskutere denne meget vigtige sag. Jeg tror, det er kolossalt vigtigt, og regeringen tillægger det socialpolitisk overordentlig stor betydning, at unge kontanthjælpsmodtagere aktiviseres hurtigt på en helt anden måde, end vi hidtil har gjort det.

Fru Lilli Gyldenkilde kritiserede regeringens udspil til besparelser på dagpengeområdet og sagde, at de bare ville skabe flere kontanthjælpsmodtagere.

[Økonomiministeren]

Jeg synes, man er nødt til at se denne sag i et samlet hele, altså at indsatsen mod langtidsledighed også skal ses i sammenhæng med de forslag til besparelser på Arbejdsministeriets område, der foreligger. Når man lægger det hele sammen og trækker fra, er der her udtryk for en samlet større indsats fra samfundets side for at aktivisere, for hurtigt at gribe ind over for ledighed. Den samlede indsats er større, men det er klart, at der foregår en omprioritering. Vi bruger mere med den nye lovgivning om uddannelsesstilbud, end vi før har gjort, men sparer så nogle penge andre steder. Men den samlede indsats bliver forbedret og får en bedre grundlæggende struktur.

Jeg vil gerne sige både til fru Lilli Gyldenkilde og hr. Rahbæk Møller, at jeg personlig i hvert fald er helt overbevist om, at det at følge SF's anvisning om en to procents realvækst i de offentlige budgetter i de næste år med sikkerhed ville give sig udslag i større ledighed. Det ville føre til et højere skattetryk, og det ville føre til, at værdifulde ressourcer, som vi har brug for til udviklingen af den private sektor, blev beslaglagt. Jeg har meget svært ved at få de tal, jeg kender, til at passe i øvrigt med hr. Rahbæk Møllers indlæg.

De tal, jeg kender fra finanslovsforslaget og for udviklingen f.eks. i forsknings- og udviklingsudgifterne, offentligt såvel som privat, giver et helt andet billede end det, hr. Rahbæk Møller tegner. Der er tale om vækst i den offentlige indsats på disse områder. Man kan gøre det op på mange forskellige måder, og jeg skal ikke foretage nogen taløvelser her, men jeg kan i hvert fald ikke få det til at stemme med den virkelighed og de tal, jeg kender.

Det er derfor efter min mening ikke korrekt at beskrive situationen sådan, at der er tale om, at man sætter udviklingen i stå, når det drejer sig om uddannelse, forskning, udvikling, og hvad det nu kan være. Det forholder sig modsat: Der satses mere på disse områder i dag, end der har været gjort tidligere. Vi er dog nødt til at foretage budgetstramninger. Det erkender jeg, og det mener jeg er nødvendigt af overordnede grunde, men det skal ikke forregne det samlede billede.

Hr. Glistrup var meget ked af, at ADAM havde fået fat i hans plan. Det er rigtigt, at fodret med Fremskridtspartiets plan væltede det ud af ADAM med ubehageligheder. Det viste

nemlig en forøgelse af ledigheden i betydeligt omfang uden overhovedet nogen bedring på betalingsbalancen i øvrigt.

Hr. Glistrup brugte det billede, at hvis man lagde en bøj på panden, kom der ikke citronfromage ud af det. Nej, det er rigtigt. Men der kommer i det hele taget ikke noget godt ud af det, hvis man lægger dårlige råvarer på panden.

Jeg vil gerne sige tak til hr. Jørgen Estrup for hans indlæg. Hr. Jørgen Estrup efterlyste, hvad der skete i det såkaldte statistikudvalg. Dette udvalg blev nedsat som følge af beslutninger under trepartsdrøftelserne, og dets opgave er at analysere de eksisterende muligheder for at vurdere omkostninger for konkurrenceevneudviklingen, at søge større klarhed om de løn- og omkostningsmæssige sammenhænge og udviklingen i det danske omkostningsniveau samt at redegøre for udviklingen i produktiviteten. Endvidere blev man bedt om at følge prisudviklingen i en periode.

Udvalget holder regelmæssige møder, hvor man vurderer den lønudvikling, der har fundet sted, og foretager sammenligninger med den internationale udvikling. Man forsøger at foretage vurdering af udviklingen i de danske lønomkostninger sammenlignet med udviklingen i de udenlandske lønomkostninger.

Jeg kan oplyse, at Danmarks Statistik til brug for udvalgets arbejde har sat et arbejde i gang for at få en belysning af produktivitetsudviklingen i Danmark på et bedre og bredere grundlag end det, man i øjeblikket har. Den side af sagen synes jeg man må tillægge ganske stor betydning for arbejdet med den økonomiske politik i de kommende år.

Jeg vil gerne sige tak både til hr. Bollmann og til hr. Glønborg for deres indlæg.

Til afslutning vil jeg i anledning af hr. Svend Aukens indlæg gerne sige, at hverken jeg eller regeringen eller de partier, som indgår i regeringen, med én linje eller med ét ord i min redegørelse i formiddags forsøgte at fralægge os et ansvar for den økonomiske udvikling. Det ville være forkert at gøre det. Vi har ikke noget ønske om at gøre det. Vi har et klart ansvar for ledelsen af og udspillet med hensyn til den økonomiske politik, lige så vel som alle medlemmer af dette Folketing, alle partier og aktørerne på arbejdsmarkedet og mange andre har deres medansvar for dele af den økonomiske udvikling.

[Økonomiministeren]

Jeg er sådan set grundlæggende enig med det, hr. Jørgen Estrup sagde om denne sag, nemlig at ansvaret for, at dansk økonomi har udviklet sig igennem en lang årrække med så store skævheder, som der desværre er tale om, er et ansvar, der må placeres meget bredt og vel nok først og fremmest placeres på de politiske partier på grund af deres manglende evne til i fællesskab at finde holdbare løsninger.

Jeg har ikke noget ønske om at male den økonomiske udvikling lyserød, men jeg vil på den anden side advare mod tendenser til usagligt sortmaleri. Der er også gode træk i den økonomiske udvikling: der er en stigende opsparring, forbruget ligger lavt, der er en klar forbedring af handelsbalancen, renten har været faldende, og inflationen er også på vej ned. Der er altså også sunde træk i den økonomiske udvikling, og vi begynder at kunne se på industriens afsætning, at det giver resultater.

Men det skal erkendes, at jeg på det korte sigt her og nu – resten af 1988 – ingen mulighed ser for med noget tiltag heller ikke blandt dem, der er foreslået fra forskellige sider her i dag, at forhindre, at vi går ud af dette år med et højere ledighedsniveau, end vi kom ind i det med.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Stærkere end nogen anden har gjort det i dag, fremtrak økonomiministeren nu den trepattede goldko, der hedder den almindelige arbejdsmarkedspension, som de sædvanlige landsødelæggere og rænkesmede nu er ved at tømre sammen.

Men når vi specielt diskuterer arbejdsløshed, skal det da i hvert tilfælde straks slås fast, at dette projekt, som er skadeligt på alle områder, er gevaldigt skadeligt for beskæftigelsen, for det betyder, at lønomkostningerne stiger med det beløb, der skal indbetales til pensionsfondene. Det vil sige en omkostningsforøgelse for virksomhederne, og det vil sige lige det stik modsatte af det, der skulle forbedre beskæftigelsen.

Hvis man så endda udbetalte pengene til folk, så de kunne gå ud og efterspørge nogle varer, kunne der da komme noget beskæftigelse i gang i kraft af det. Men nu lægger man den døde hånd på det, for meningen er jo – hvad der står klart for alle – at en regering skal lave realrenteafgift nr. 3 og 5 og 7 og simpelt hen stjæle

pengene hjem til statskassen igen. Det er simpelt hen det, der er baggrunden for hele denne historie.

Derfor er den operation, som økonomiministeren var så glad for i dag, hvor vi diskuterer arbejdsløshed, faktisk ikke noget, som vil gavne, men tværtimod skade problemets løsning. Det er da muligt, at ADAM vil sige noget andet, men så er det som sædvanlig værst for ADAM. Det er skam ikke nogen bebrejdelse af Fremskridtspartiet, at ADAM skriver disse forfærdelig usandfærdighedshistorier, som finansministeren fik trykt i alle landets blade og i tv osv. i sidste uge. Der er bare tale om, at et forkert input også giver et forkert output.

(Kort bemærkning).

Jes Lunde (SF):

Jeg tror såmænd, ADAM's vurdering af hr. Glistrups politik er meget realistisk. Det er ikke det, der falder mig for brystet; det er derimod det, at regeringen ikke tror på sine egne beregninger.

Økonomiministeren sagde, at han troede, en gennemførelse af SF's økonomiske politik ville give øget ledighed. Det er jo helt uforståeligt, når vi har adskillige beregninger fra Budgetdepartementet netop på modellen ADAM, der viser, at det er modsat. Vi har beregningerne på de ændringsforslag, SF stillede til sidste års finanslovsforslag, og som viste en nedgang i ledigheden på 10.000–15.000, hvis man gennemførte SF's forslag. Vi har en beregning på SF's samlede økonomiske politik fra samme regnemaskine, ADAM, som viste, at man kunne afskaffe arbejdsløsheden eller kunne nå ned på en arbejdsløshed på 2 pct. i 1990 med den samme økonomiske politik.

Derfor er det helt uforståeligt, at økonomiministeren nu forsøger at demontere de beregninger, der er gennemført i Budgetdepartementet. Og hvis det skyldes et ukendskab hos økonomiministeren til disse beregninger, skal jeg da gerne sørge for, at der tilflyder ham en kopi; de er ganske vist lavet, før han fik embedet, men det kan der jo rådes bod på.

Formanden:

Hr. Glistrup for tre ord.

Glistrup (FP):

ADAM er socialist!

Formanden:

Jeg noterer, at det var tre ord.
Vi går nu til anden omgang.

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg tror, det er for tidligt at udtale sig om ADAM's partimæssige tilhørsforhold. Sagen er jo den, at ADAM bestandig undergår justeringer, og vi er nogle få stykker, som håber, at justeringer eller strukturpolitiske indgreb i erhvervspolitikken vil oplyse ADAM om, at man ikke, som økonomiministeren er inde på, kan nøjes med alene at drøfte den generelle økonomiske politik.

Med al respekt forstår jeg meget vel, at økonomiministerens naturlige arbejdsfelt er den generelle økonomiske politik – det skal han ikke høre noget ondt ord for. Naturligvis spiller renten en rolle, ligesom lønkonkurrenceevnen spiller en rolle. Aktiviteten i diverse sektorer spiller en rolle, ligesom de offentlige udgifter gør det. Men jeg er nødt til at sige, at ministerens udtalelse om, at industriens strukturproblemer er industriens egen opgave, ikke stemmer helt med industriministerens opfattelse af sagen.

Jeg har haft den opgave i mit tidligere hverv at deltage i Det Industripolitiske Kontaktudvalgs drøftelser, og jeg kan forsikre for, at det er såvel industriministerens som industriens egen opfattelse, at det faktisk er en fælles opgave at drøfte, hvorledes vi i fællesskab via en kombination af nye lovinitiativer, nye støtteordninger og nye brancheudviklingsprogrammer kan igangsætte løsninger på de fundamentale strukturproblemer, vi har.

Det er f.eks. lidt tankevækkende, at vi har en møbelindustri med så stor og god en fortid, med så stærk en industriel design og arkitektonisk basis, men nu står med en møbelindustri, som samtidig har umådelig svært ved at arbejde sammen og opnå den eksportmæssige gennemslagskraft, som er så vigtig i vores nye indsats. Det er muligt, verden nødvendigvis, hvis den skal forklæres, skal hænges op på nogle overskrifter, men verden trænger altså også til at få nogle mere målrettede indsatser i en lang række sektorer.

Jeg tror ikke, økonomiministeren har helt ret, når han giver udtryk for, at visioner nødvendigvis altid må indebære øgede offentlige udgifter.

Der er faktisk i det, Socialdemokratiet vil foreslå inden så længe, indeholdt adskillige politikker og adskillige initiativer til ny lovgivning, som ikke indebærer øgede offentlige udgifter. Og med al respekt: Dette at sætte sig ned og analysere en given sektors udviklingsproblemer og igangsætte aftaler om, hvad der skal investeres de nærmeste år, igangsætte forståelse for, hvorledes fornyelsespuljer i virksomhederne kan bruges til forskning og udvikling og uddannelsesinitiativer, at igangsætte forsknings- og udviklingsprogrammer i samklang inden for en given branche med det offentlige, behøver ikke at indebære øgede offentlige udgifter; det kan være en udmærket og helt nødvendig foranstaltning. Visionerne koster altså ikke altid penge, skal jeg hilse økonomiministeren og sige.

Jeg var glad for økonomiministerens positive bemærkninger om pensionsopsparingens fremtid, og jeg var især glad for hans placering af pensionsopsparingen i det billede, der jo handler om at få stærkere investeringer til at gå op i en direkte enhed med den helt nødvendige opsparing.

Jeg frygter desværre lidt, at økonomiministerens glæde lige i øjeblikket over, at den private opsparing stiger, godt kan gå hen og blive en kortvarig fornøjelse. Må jeg minde om, at de skiftende borgerlige regeringer fra 1982 til 1986 ligesom vi andre og frem til 1988 har været vidne til voldsomme opsving og omsving i den private opsparing.

Vi startede i 1982-83 med en markant høj privat personlig, individuel opsparing, men vi sluttede inden udgangen af 1986-87 med en massiv nedsparring. Jeg tror, et herværende folketingsmedlem, som oven i købet er formand for det største parti her i Folketinget, engang udtrykte sig folkeligt, men ikke desto mindre meget præcist i den periode ved at sige, at det en overgang var sådan, at man ikke kunne bevæge sig ind i et pengeinstitut uden at skulle have styrthjelm på; ellers fik man et lån i nakken. Det er sådan, at øjeblikkelige glæder over stigninger i opsparingen desværre har det med at være kortvarige, især når vi her taler om den ikkeorganiserede pensionsorienterede opsparing, og derfor var jeg glad for ministerens lidt kærlige toner, når det gjaldt fremtidens pensionsopsparingsnødvendighed.

[Nyrup Rasmussen]

Ministeren var stadig væk ikke særlig konkret, når det gælder løsningen af de strukturproblemer, vi strejfedede før, og et af regeringspartiernes talsmænd, hr. Ivar Hansen, spurgte, hvad Socialdemokratiet egentlig ville på disse struktursider. Jeg skal da gerne hjælpe lidt til med at opklare billedet et øjeblik i erkendelse af, at det kniber med at få regeringen til at opklare, hvad regeringen har tænkt sig.

Vi har i disse dage stillet et samlet ændringsforslag til finanslovsforslaget, hvor der er redegjort punkt for punkt for, hvad vi ønsker at rette op på på uddannelsessiden, og hvad vi vil pege på, når det gælder den nye erhvervs politik.

Vi har peget på, at der på uddannelsesområdet meget deltaljeret skal ske genopretninger på en række felter, og vi har også peget på finansieringssiden.

Vi har på forskningssiden peget på en række punkter til forbedringer og til nyudviklinger, og vi har på erhvervsuddannelsessiden allerede signaleret en lang række konkrete initiativer. Jeg har i dag nævnt fornyelsespuljer i virksomhederne, jeg har nævnt spørgsmålet om ændrede investeringsregler for vore pensionskasser, nuværende som fremtidige, og jeg har nævnt en tanke, som i øvrigt også industriministeren deler i de udtalelser, jeg har kunnet læse mig til, nemlig et stærkere incitament til, at virksomhederne arbejder sammen i deres eksportindsats.

Jeg har forstået, at der i hvert fald i dele af regeringen også er tanker i den retning. Det vil vi meget gerne styrke og opmuntre, fordi vi simpelt hen tror, at vi ikke får virksomhederne til selv at finde ud af et eksportsamarbejde, uden at der er nogle incitamenter, det har vi efterhånden 20–25 års erfaringer for.

Vi har også i vort programoplæg peget på de særlig udsatte områder. Ministeren berørte det ikke i dag, og det har vel heller ikke været nævnt i debatten indtil nu. Jeg synes, det er vigtigt at gøre opmærksom på, at vi i disse dage ser en meget lemfældig – tilsyneladende lemfældig – beslutning fra regeringen om at nedtrappe værftsstøtten over en 3-årig periode endda på et tidspunkt, hvor vi ikke engang kender de eksakte konsekvenser, og på et tidspunkt, hvor vi ikke engang har fået besvaret samtlige de spørgsmål om konsekvenserne, vi har stillet.

Jeg vil gerne bede om, at man i lyset af den debat, vi har haft i dag om arbejdsløshedens udvikling, endnu en gang overvejer meget nøje,

om det nu er det viseste, man kan sætte i gang i en tid, hvor man eksempelvis i Frederikshavn og i Nordjylland ikke har skyggen af chance for på det sigte, der er lagt op til – et 3-års-sigte – bare tilnærmelsesvis at få skabt ny vækst, nye arbejdspladser, og der ligger da heller ikke fra regeringens side ét eneste initiativ, der bare kan give håb til de mange familier om, hvad deres alternative beskæftigelsesmuligheder er i lyset af at se værft efter værft, maritim industri efter maritim industri lukke, og i lyset af at se, at alternative beskæftigelsesmuligheder ligger ikke for.

Jeg beder også meget om, at regeringen endnu en gang overvejer, om det forslag om halvering af egnsudviklingsordningen – og jeg siger udtrykkelig halvering af egnsudviklingsordningen – som man har foreslået, nu også er klog politik – især i en tid, hvor EF's nye strukturfonde jo er undervejs, og i en tid, hvor man stadig væk i regionerne udtalt kan konstatere, at der ikke er igangsat den selvforstærkende industrielle udvikling, som ministeren efterlyste.

Endelig skal jeg minde om – også sagt til hr. Ivar Hansen – at man i en tid, hvor vi kan konstatere, at vores teknologiske niveau i de produkter, vi eksporterer, stadig væk befinder sig i bedste fald i nederste del af det midterste OECD-teknologispektrum – og det er vi jo enige om – foreslår at stryge det sidste år i det teknologiske udviklingsprogram. Det hænger ikke sammen. Man foreslår at nedtrappe den samlede erhvervsstøtte i Danmark med, som jeg sagde det i mit første indlæg, 10–15 pct. i løbende priser. Det hænger ikke sammen.

Hr. Ivar Hansen skal også vide, at vi indtil nu ikke har hørt ét eneste konkret svar på de punkter, jeg har prøvet at spørge om i dag:

1) Hvad vil regeringen på forskningens og udviklingens område? Det har vi selv budt på, og vi kommer tilbage med detaljerne. Det kan vi også gøre i dag, hvis det ønskes.

2) Hvad vil regeringen på efteruddannelsessiden ud over at foreslå indskrænkninger i kapaciteten? Det har vi heller ikke fået svar på.

3) Hvad vil regeringen gøre for at styrke den teknologiske fornyelse ud over at skære ned i det teknologiske udviklingsprogram? Det kender vi heller ikke svaret på.

4) Hvad vil regeringen gøre for at styrke eksportsamarbejdet i forhold til det oplæg, vi er kommet med? Svaret blæser i vinden.

[Nyrup Rasmussen]

Jeg beder derfor om, at regeringen bare for en gangs skyld – og måske økonomiministeren endnu kan nå at få en lille samtale med industriministeren – vil erkende problemerne. Ganske vist er det rigtigt – og det vil jeg gerne vedstå – at vi står over for så store økonomiske udfordringer, at vi bestemt skal prøve at sikre os en forbedring af vores lønkonkurrenceevne. Jeg er også principielt enig i, at vi skal søge at holde de offentlige udgifter i ro i en periode. Og jeg er bestemt også enig med ministeren i, at vi skal holde pensionsopsparingen i gang og forstærke den som sikring af – også sagt til hr. Ivar Hansen – at der valutarisk er plads til de nye, nødvendige investeringer, vi skal have.

Men jeg beder bare om, at disse generelle indgreb bliver suppleret med en erkendelse af hos regeringen, at generelle indgreb i et land, der skriger på strukturproblemløsninger, ikke skaber løsningerne alene. Det ville være rart for debatten, også i erkendelse af det forslag, der foreligger, at få den accept fra regeringen, at der naturligvis må satses på en ny strukturpolitisk omfattende satsning.

Pia Christmas-Møller (KF):

Da jeg hørte hr. Nyrup Rasmussens indlæg her i anden runde, kunne jeg ikke lade være med at komme til at tænke på, at det var meget karakteristisk for en socialdemokrat. Det er jo sådan, at det kribler i de socialdemokratiske fingre for at komme til at styre og dirigere dansk erhvervsliv.

Det, jeg egentlig vil sige, er, hvordan den konservative gruppes indstilling er til den socialdemokratiske dagsorden. Vi kan tilslutte os dagsordenen. Og det kan vi, fordi dagsordens opfordring til et bredt samarbejde næsten er et citat fra statsministerens åbningstale og adskillige konservative ordførertaler. Vores ønske om et bredt samarbejde med henblik på at styrke vores konkurrenceevne gælder både her i salen, mellem partierne – samtlige partier – og mellem regeringen, erhvervslivet og arbejdsmarkedets parter. Vi ønsker også at forbedre såvel forsknings- og uddannelsesindsatsen som den aktive arbejdsmarkedspolitik. Og da arbejdet allerede er i gang, er det vel heller ikke overraskende, at vi også kan tilslutte os den del af dagsordenen.

Men Folketinget skal ikke til at modernisere de enkelte virksomheder. Vi skal derimod sikre,

at de enkelte virksomheder og erhvervslivet generelt får så gode vilkår som overhovedet muligt for at gennemføre de moderniseringer, de finder påkrævet.

Det er baggrunden for, at vi kan slutte op bag Socialdemokratiets dagsordensforslag. Og vi må på samme tid afvise Fremskridtspartiets.

Rahbæk Møller (SF):

Økonomiministeren viste jo, at han, i modsætning til hr. Ivar Hansen, kender ordet strukturpolitik. Men han sagde godt nok, at strukturpolitik må være industriens egen sag.

Og så vil jeg da godt henvise til for det første, at der jo i en række af landene omkring os efterhånden føres en ganske effektiv strukturpolitik. For det andet til den skæve udvikling i eksport og import med faldende videnindhold i eksporten og stigende i importen. Det er jo det, der ligger bag de tal, som fru Pia Christmas-Møller nævnte, hvor hun talte om den stigende eksport i mængder, hvilket faktisk er rigtigt. Det beklagelige er bare, at den samme stigning viser sig ikke, når vi kigger på eksporten i værdier. Og det er jo trods alt det, vi skal leve af.

Der kan også henvises til, at efterhånden er det ikke uinteressant, om vores erhvervsliv er i overensstemmelse med naturgrundlaget. Og også dette fænomen kræver en skærpet strukturpolitik.

Økonomiministeren kritiserede SF, fordi vi taler om 2 pct. realvækst i de offentlige udgifter. Her er det nok nødvendigt at præcisere, at det, vi siger, er, at væksten i de offentlige udgifter skal være i underkanten af væksten i økonomien i almindelighed. Det har vi så skønnet til at være i gennemsnit 2 pct. Jeg vil præcisere, at det gælder ikke nødvendigvis for det enkelte år. I et år med negativ realvækst i økonomien kan det tværtimod være nødvendigt at bruge nogle penge til at sætte gang i økonomien. Men i det lange løb taler vi om en offentlig sektor, hvis vækst ligger i underkanten af stigningen i økonomien som helhed.

Så anfægtede økonomiministeren de ting, jeg havde sagt om udviklingen og uddannelsen. Hvad angår forskning, er det rigtigt, at der er sket en vis stigning i det private erhvervslivs forskning, men sagen er den, at for det første er det sket på meget lavt niveau, og det vil sige, at omfanget stadig væk er meget lavt sammenlignet med de andre lande, vi sammenligner os med. Desuden er stigningsstakten lavere.

[Rahbæk Møller]

Den tidligere regering satte som målsætning, at forskningen skulle nå op på 2 pct. af bruttonationalproduktet ved årtusindskiftet. Med den nye kurs, der er lagt, og de nedskæringer, der nu foretages, er det i hvert fald sikkert, at den offentlige forskning ikke kan yde noget bidrag til, at dette sker, hvilket er bedrøveligt, for det er jo i sig selv et meget begrænset mål. Jeg minder om, at Sverige allerede er nået op på over 3 pct. af bruttonationalproduktet. Vi er langt bagefter, og der er ingen chancer for, at vi kommer derop.

Hvad angår undervisningen og uddannelsen, er det rigtigt, at der fra 1988 til 1989 kun sker en forholdsvis beskedent forringelse af undervisningsindsatsen. Men det, der er sket, er jo, at den nuværende regering har sat nedskæringer i den offentlige sektor og skattelettelser i højsædet som det første mål for den økonomiske politik – regeringens politik. Og at undervisnings- og forskningsministeren har erklæret, at af de 3 store sektorer – det er som bekendt social-, sundheds- og uddannelsessektoren – er det især uddannelsessektoren, der skal bære nedskæringen. Det var disse bemærkninger, jeg hentydede til.

Om den socialdemokratiske dagsorden vil jeg kun sige, at den kan vi ikke stemme for. Vi synes, den er for vag, for intetsigende. Der står, at vi skal modernisere danske virksomheder. Ja, det skal vi da. Men hvordan? Det kan betyde hulens mange ting. Vi skal forøge forsknings- og uddannelsesindsatsen, og det er vel godt nok. Vi skal forbedre den aktive arbejdsmarkedsindsats. Det er forbigået min opmærksomhed, at der finder en aktiv arbejdsmarkedsindsats sted i dette land. Så undrede jeg mig i øvrigt over, om Socialdemokratiet ligesom under åbningsdebatten helt har opgivet at få samlet opbakning bag deres dagsordener; vi har i hvert fald ikke været præsenteret for denne før her under debatten. Jeg hørte fra den konservative ordfører, at de vil stemme for, så det er da muligt, at man har søgt støtte til anden side. Under alle omstændigheder vil jeg fremsætte et andet forslag, et mere konkret forslag om motiveret dagsorden, og det lyder:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Idet Folketinget konstaterer, at arbejdsløsheden er steget betydeligt, og at Danmark mister arbejdspladser i det konkurrenceudsatte erhvervsliv, opfordres regeringen til:

- at sikre opbyggelsen af nye industrisektorer inden for miljø-, energi-, sundheds- og byggeområdet,
  - at udvide amters og kommuners muligheder for at føre en aktiv erhvervspolitik,
  - at styrke forsknings- og udviklingsindsatsen i erhvervslivet,
  - at styrke efteruddannelsen kraftigt især for de kortest uddannede, herunder gennemførelse af betalt frihed til uddannelse,
  - at fordele det eksisterende arbejde bedre bl.a. ved afspadsering af alt overarbejde.
- Herefter går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 6).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Jeg skal også lade dette dagsordensforslag indgå i de videre forhandlinger, men vil ikke undlade at sige, at det er et meget sent tidspunkt at fremsætte et så omfattende forslag om motiveret dagsorden på; en række ordførere har jo opbrugt deres taletid, men selvfølgelig vil de ordførere, der måtte finde, at de har behov for det, blive tildelt en lille smule ekstra taletid.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Hr. Rahbæk Møller har fremsat et alternativt dagsordensforslag, og det er jeg egentlig ked af. Det var den socialdemokratiske gruppes håb, at vi i dag kunne samle et bredt flertal i Folketinget om et meget vigtigt signal til omverdenen, hr. Rahbæk Møller, gående på, at der var enighed om at erkende, at vi har 3 opgaver ved siden af andre opgaver: forskning, udvikling og uddannelse, en modernisering af danske virksomheder og en aktiv arbejdsmarkedspolitik.

Jeg tror bestemt ikke, at jeg er i uoverensstemmelse med min gruppe, når jeg siger, at det, at Fremskridtspartiet ikke kan stemme for dagsordensforslaget, mener vi ikke er den største sorg, vi har været ude for i de senere måneder. Men jeg vil godt beklage, at SF fremsætter et alternativt dagsordensforslag, som SF måske har en fornemmelse af ikke har de helt store chancer. Omvendt vil jeg gerne sige, at skulle der ske det, at Socialdemokratiets dagsordensforslag ikke bliver vedtaget i dag af et flertal, så vil vi se positivt på SF's dagsordensforslag.

[Nyrup Rasmussen]

Som hr. Rahbæk Møller ved, ligger surhed Socialdemokratiet meget fjernt; det drejer sig om få samlet de gode samarbejds kræfter om at løfte de nye opgaver, og jeg håber, at vi får held dertil i dag med den melding til omverdenen, som jeg tror er så umådelig vigtig, fra det socialdemokratiske dagsordensforslag.

Ivar Hansen (V):

Hr. Nyrup Rasmussen sagde under debatten i formiddags, at der ikke var så mange ting i mit indlæg, som den socialdemokratiske ordfører var i stand til at glæde sig over, men han fandt dog et par enkelte ting. Jeg vil gerne kvittere efter at have hørt hr. Nyrup Rasmussens sidste indlæg, hvor det bliver sagt, at vi i Socialdemokratiet også er enig i, at det er nødvendigt at forbedre konkurrenceevnen, også gennem tilbageholdenhed med hensyn til lønomkostninger. Det er nødvendigt at holde de offentlige udgifter i ro, og det er dog altid en begyndelse. Det har jeg noteret mig er godt, og hvis det er den holdning, der kommer til at ligge til grund for Socialdemokratiet i de kommende forhandlinger, kan der måske spores et lys for enden af tunnelen.

Må jeg så sige i øvrigt om emnet strukturproblemer. Hr. Rahbæk Møller var af den opfattelse, at det vidste jeg nok ikke så meget om, og det kan da være. Jeg tror, problemet er, at når vi skal diskutere strukturproblemer i dansk erhvervsliv, har hr. Rahbæk Møller og jeg en ganske vidt forskellig opfattelse af, hvem der har ansvaret for struktur og strukturproblemer i dansk erhvervsliv. Jeg vil sige det på den måde, at det efter min opfattelse er Folketingets opgave at udstikke nogle rammer for nogle politikker på skattepolitikens område, på pengepolitikens område, på planlægningsområdet osv., som dansk erhvervsliv kan agere inden for så frit som muligt, herunder også, at der bliver givet de fornødne muligheder for, at der i virksomhederne kan samles en sådan grad af kapitaldannelse og dermed frihed op, at det kan sikre den nødvendige kapital og også det nødvendige mod til at kunne foretage den stadige omstrukturering, der er nødvendig. Men hvis man er højt beskattet og man har et højt omkostningsniveau og der bliver udsendt usikre politiske signaler fra dette hus, er det klart, at det ude omkring i nogle perioder kan gå lidt trægt med den stadige omstrukturering, der er nødvendig.

Det er min opfattelse ved at have talt med mange erhvervsfolk, at der er en vældig interesse både i de små og mellemstore virksomheder for at gå ud i en eksportopgave, men man tør ikke rigtig. Det koster jo noget, der er et kapitalbehov. Jeg mener, at en af de ting, vi bør sætte os ned og drøfte, er, om der er behov for at justere vores eksportstøttepolitik, sådan at vi udnytter det potentiale, der uden tvivl er til rådighed. Det er klart, at der skal være nogle lokomotiver til at gå i spidsen: de større virksomheder – klart. Men det er lige så klart min opfattelse, at der i dansk erhvervsliv er en vældig interesse for at gå ud også på de mindre og mellemstore virksomheder.

Vi mener, hr. Rahbæk Møller, at det er virksomhedernes ansvar, for det kan vi ikke styre herindefra, men det mener hr. Rahbæk Møller at vi skal.

Må jeg så sige om det dagsordensforslag, hr. Nyrup Rasmussen har fremsat, at det er jo så indlysende sandt alt det, der står i det, at ethvert fornuftigt menneske da må kunne stemme for det. Ja, det er udmærket alt sammen, men når hr. Nyrup Rasmussen taler om det brede samarbejde, er det jo ikke ligegyldigt, hvad indholdet er i det. Og hvis et bredt samarbejde i Folketinget i virkeligheden kun dækker over et samlet resultat med modsat rettede initiativer, så vi ikke rigtig kommer ud af stedet, så er vi jo ikke kommet så langt med det brede samarbejde.

Når så hr. Nyrup Rasmussen taler om modernisering af danske virksomheder, ligger det lidt i luften, at det strengt taget er noget, vi skal sørge for herindefra ved en række offentlige initiativer. Vores grundopfattelse er, at vi skal sikre sådanne forhold i dansk erhvervsliv, at man selv har den fornødne kapital til at gøre det. Vi ser gerne, at vi kommer i gang med en drøftelse også om hele vores afskrivningssystem, sådan at vi målretter den offentlige indsats, vi skal have, på en sådan måde, at erhvervsvirksomhederne bliver tilskyndet til en højere grad af forskning og udvikling af nye produkter.

Vi kan stemme for den dagsorden, hr. Nyrup Rasmussen har foreslået, men jeg vil godt gøre den tilføjelse, at ud over det, der siges i dagsordenen, lægger vi overordentlig stor vægt på, at konkurrencedygtigheden også er et spørgsmål om tilbageholdenhed på alle områder, hvad an-

[Ivar Hansen]

går lønsfastsættelse, hvad angår offentlige udgifter i de kommende år. Det er et meget væsentligt element, og det skal siges som supplement, når vi stemmer for denne dagsorden her om lidt.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Det fremgik jo tydeligt, at hr. Ivar Hansen ikke er tilhænger af begrebet strukturpolitik. Det gør mig endnu mere forvirret med hensyn til, hvad regeringens politik er, fordi jeg husker regeringens seneste industripolitiske redegørelse, der kom, efter at vi havde fået en række nye erhvervsministre. Da tilsluttede regeringen sig nemlig begrebet strukturpolitik og fremlagde faktisk en række tanker på området. Det er rigtigt, at Venstres ordfører dengang gik så meget imod det, som man kan gøre, når man er ordfører for et regeringsparti. Det er også rigtigt, at der ikke kom meget ud af disse ting, de smuldrerede, men det, jeg gerne vil vide, er: Står regeringen ikke stadig væk bag den opfattelse, at dette land skal føre en strukturpolitik, eller tilslutter den sig hr. Ivar Hansens og faktisk også ministerens tanker om, at det må erhvervslivet selv om, og at vi overhovedet ikke skal foretage os noget som helst herindefra?

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg synes, vi er ved at blive venligere og venligere over for hinanden, hr. Ivar Hansen. Jeg vil gerne sige for at undgå at blive misforstået, at Socialdemokratiets signaler omkring offentlige udgifter, konkurrenceevneforbedringer og indkomstpolitik ikke er noget tag-selv-bord. Tingene hænger sammen, og det er en helhed, vi taler om, bestående af indkomstudviklingen for alle grupper, også for de højeste indkomster, også for formueindtægter. Det er også en helhed, når vi taler om offentlige udgifter – der skal være balance – og det er en helhed, når vi taler opsparingssiden, som jeg var inde på før med hensyn til pensionsopsparing.

Må jeg dernæst sige om spørgsmålet om erhvervsbeskatning, at vi har haft drøftelser i mange fora, og jeg har endnu ikke hørt nogen påvisning af, at Danmark skulle have særlig ufordelagtige afskrivningsregler. Sagen er den modsatte. Danmark har faktisk et selskabsskat-

tesystem, som hører til de bedste i Europa, og jeg tror, vi skal frygte meget det modsatte af, hvad hr. Ivar Hansen taler om, nemlig at vi i forbindelse med EF's indre marked kommer ud for et helt andet tryk i relation til en harmonisering af afskrivningsreglerne, som meget vel, hvis vi ikke tænker os ordentligt om på forhånd, kan give en forringelse på erhvervsskattesiden i forhold til det niveau, vi har i dag.

Og må jeg så ikke sige, mens vi står her og drøfter situationen og har så svært ved at nå til enighed om dansk erhvervslivs strukturproblemer, som både hr. Rahbæk Møller og jeg selv har været inde på i debatten i dag, at jeg står her med et telegram fra Ritzaus Bureau, hvori det oplyses, at Danyardværftet i Frederikshavn i dag har meddelt, at man afskediger 191 medarbejdere fra Frederikshavn. Værftsledelsen har orienteret Arbejdsmarkedsnævnet i Nordjyllands Amt om de forestående afskedigelser, der får virkning fra årsskiftet, når DDR-færgen afleveres den 22. december.

Jeg beder om, at man endnu en gang overvejer situationen. Det vil være en stor ulykke for egnen og for hele vores industrielle maritime udvikling, hvis man ikke forstår, at tiden ikke er til den slags uigennemtænkte beslutninger.

(Kort bemærkning).

Ivar Hansen (V):

Til hr. Nyrup Rasmussen vil jeg sige, at jeg har set, at man i flere EF-lande for øjeblikket har overvejelser om at sænke både selskabsbeskatningen og formuebeskatningen, og vi mener, at bl.a. på de 2 områder må vi naturligvis have et vågent øje for, hvad der sker i de lande, vi skal konkurrere med. Vi kan ikke sidde tilbage i en situation, hvor eksempelvis danske erhvervsvirksomheder på grund af den formuebeskatning, vi har, vælger at flytte ud af landet, hvad der rent faktisk er en stigende tendens til at de gør for øjeblikket. Derfor skal spørgsmålet om formuebeskatningen også med ind i dette billede, hvor man jo beskatter døde mursten og påfører en række virksomheder en omkostning, der betyder, at de vælger at lade produktionen finde sted i andre lande, og dermed taber vi arbejdspladser. Jeg ved godt, at det nok er at tale for døve øren i forhold til Socialdemokratiet, men jeg nævner det.

[Ivar Hansen]

Hvad angår strukturpolitik, hr. Rahbæk Møller, er det klart, at det i realiteten var et stykke strukturpolitik, da regeringen for et års tid siden aftalte en omlægning af arbejdsgiverafgifterne til et momsgrundlag. Det var et signal her fra Folketinget om, at man nu ville give en økonomisk håndsrækning til eksportvirksomhederne og til de virksomheder, som ville gøre en indsats for i højere grad at omstille sig til at være en eksportvirksomhed. Men det er jo ikke ligegyldigt, på hvilken måde man gennemfører disse ting. Nu har hr. Rahbæk Møller lige fremsat et forslag om en motiveret dagsorden – den er ikke runddelte endnu – men jeg lagde mærke til, at et af elementerne var, at kommunerne skulle have mulighed for at føre en aktiv, erhvervsfremmende politik. Heri ligger jo – og det ved vi godt er SF's opfattelse – at når de private virksomheder ikke kan finde ud af det, så må vi selvfølgelig lade kommuner og amter og måske også stat gå ind og etablere eksportvirksomheder, og hvad ved jeg, med mere eller mindre offentlig støtte. Det mener vi er fejl, hvori- mod vi mener, det er en god idé, at Folketinget vedtog, som det gjorde for et år siden, en tilskyndelse, et incitament, for herefter får vi uden tvivl den strukturudvikling, som vi har brug for. Men beslutningerne, hr. Rahbæk Møller, skal træffes ude i den enkelte virksomhed og ikke i dette hus.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Hr. Ivar Hansen, som jo dog gennem debatten om landbrugets problemer ikke har vist en hel kølig mangel på forståelse for familiers situation, har ikke ét eneste ord tilovers for Danmarks beslutninger. Det eneste, der optager hr. Ivar Hansen, er, om der skulle være et par tandlæger, som flytter til England af bar bekymring for, at de omsider skal til at betale skat. Man må altså meget undskylde! Og sagt én gang for alle: Jeg tror ikke på, at udlandsdanskere, der måtte være flyttet til Spanien eller England, er et folkefærd, som vi gennem dansk lovgivningsformuebeskatning eller andre skatteregler kan trække tilbage igen, hvis de ikke selv ønsker det. Vi kan ikke konkurrere med Margaret Thatchers skatteregler, og det skal vi heller ikke efter min bedste opfattelse.

Sagen er jo; at det, vi må gøre, er at fastholde hovedbestanddelene i vort velfærdssamfund og prøve gennem en ordentlig vækst i den private sektor at skabe grundlag for at videreføre det, og jeg beder meget om, at man ikke nu kaster en yderligere konfrontation ind i debatten i en tid, hvor vi hellere skulle samle kræfterne for at finde ud af: Hvad er vores svar til Frederikshavn? Hvad er vores svar til København inden ret længe? Og hvad er vores svar til andre dele af landet, til Århusværftet f.eks. andet end at koncentrere os om at gøre det, at folk ønsker at undgå at betale skat her i landet, til et hovedproblem? Nej, hovedproblemet er, hvordan får vi gang i vores arbejdspladser, og hvordan får vi standset den depressive udvikling, der er i gang visse steder i vores land, men det hørte jeg ikke bare en antydning af svar på fra hr. Ivar Hansen.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Hr. Ivar Hansen har stadig væk en noget uklar fornemmelse af, hvad strukturpolitik består i, så jeg vil råde ham til at genopfriske regeringens egen industripolitiske redegørelse; så vil han finde ud af, at strukturpolitik består af væsentligt mere end blot at give generelle skatlettelser.

Så citerede hr. Ivar Hansen mig for at have talt for en aktiv kommunal erhvervs politik, som der står i vores dagsorden. Jeg vil gøre opmærksom på, at det består af væsentligt mere end blot at give tilladelse til offentlig produktion – det gør det også – det består også i, at lade kommunerne hjælpe iværksættere i gang, at være med til at oprette handelshuse, lave joint ventures med lokale iværksættere osv., alle de aktive muligheder, som jo også Venstrebørgmestrene mangler rundt omkring, og som vi mener at de bør have. Og når hr. Ivar Hansen håner det, vil jeg foreslå ham at aflægge besøg 2 steder: i Landskrona og på Vestlolland. Så kan han se forskellen mellem et sted, hvor der føres en aktiv erhvervsstrukturpolitik, og et sted, hvor det ikke gøres.

Anden næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Vi vender tilbage til talerrækken.

Glistrup (FP):

Hr. Nyrup Rasmussen efterlyste Folketingets svar til Frederikshavn. Det er ganske klart: Gå fra A til Z! Disse arbejdere oppe i Frederikshavn, som er dem, der nu står for tur, er jo ofre for den fuldstændig mislykkede selektive erhvervspolitik, som de 7 socialdemokratiske partier her i dette land har forpestet beskæftigelsen med. Det er jo Socialdemokratiet, der har hovedansvaret for de afskedigelser, der er sket i Frederikshavn, ved at de har pisket de offentlige udgifter og skattetrykket op gennem værftspakker, lokkeduer og falske elverpiger uden den mindste smule af rygrad. Derfor!

Det, der nu er sket i Frederikshavn, og al den øvrige arbejdsløshed, der udvikler sig, skyldes først og fremmest arbejdsløshedsministeren i perioden frem til september 1982. Det er det, som de 7 socialdemokratiske partier nu vil fortsætte med den socialdemokratiske dagsorden, hvori man kalder det aktiv arbejdsmarkedspolitik, og det vil sige, at man skal forøge de offentlige udgifter selektivt på de områder, som er kunstfærdige og ikke naturlige arbejdspladser, nemlig dem, der ikke kan klare sig selv. Det er det, det går ud på, og derfor vil vedtagelsen af den socialdemokratiske dagsorden medføre yderligere arbejdsløshed.

SF's dagsorden er jo aldeles identisk med den socialdemokratiske, idet den i realiteten drejer sig om flere offentlige udgifter og dermed flere arbejdsløse. Der er overhovedet ikke et hårsbred til forskel vedrørende det væsentlige.

Hermed har jeg opbrugt den ekstra taletid, jeg har krav på i medfør af forretningsordenens § 24, stk. 3, og derefter går jeg over til det, som man i og for sig skal gøre i denne anden omgang, nemlig svare økonomiministeren.

Det var jo ikke overraskende, at økonomiministeren i sit svar havde som sit hovedtema den betragtning, at Folketinget skulle tilskynde til øget opsparing i samfundet. Det er selvfølgelig svært at diskutere med økonomiministeren, for for hans vedkommende er det simpelt hen en religion, en puritansk pietisme, som er uden den mindste tilknytning til realiteterne i det danske samfund, men all right, når folk har den religion med dette opsparingshysteri, ja, så har de det, og så kan man næppe afdisputere det.

Jeg vil imidlertid håbe, at ministeren engang må blive tvivler og eventuelt renegat, sådan at vi kan få ham til at komme over til den virkelighedsnære snusfornuft. Opsparing er nemlig i sig selv arbejdsløshedsskabende dels på grund af det, som vi talte om i forbindelse med pensionsopsparingen, at man kan se, at det begrænser efterspørgslen, dels fordi opsparing fører til, at produktionsfaktoren kapital bliver begunstiget på bekostning af produktionsfaktoren arbejde, og det er produktionsfaktoren arbejde, vi skal give bedre beskyttelse, når vi skal have en øget beskæftigelse her i landet.

I de 3 enkeltpunkter, økonomiministeren talte om i dette afsnit, tog han lige så gruelt fejl.

For det første talte han om, at inflationen skulle være forfærdelig, men et inflationssamfund har normalt god beskæftigelse. Selvfølgelig skal vi ikke have en inflation svarende til den, man havde i Tyskland i 1921, men normalt vil den betyde opbrud og fremmarch i samfundet, og at de veletablerede ikke bare kan sidde og puge på deres bestående besiddelser, som når man kører med et samfund uden inflation. Derfor tog ministeren fejl dér,

Det næste var, at han sagde: Jamen vi skal jo gøre tingene på en sådan måde, at folk ikke forskrækkes fra at skyde penge i en pensionsordning. Det løb er kørt for Danmark frem til næste istid med den holdning, som det folketingsflertal, der kom ud af valget i december 1981, havde. Folketingsflertallet vandt valget på 0 realrenteafgift. Uden mellemkommende valg gennemførte de 4 partier, der da dannede et flertal, en 20 mia. kr.s realrenteafgift. Der vil ingen tillid være til nogen som helst pensionsopsparing i Danmark på denne side af næste istid.

Det tredje, det med pensions sammenspillet, er faktisk noget, som har meget lidt med dette problem at gøre, men stem bare for Fremskridtspartiets forslag om en ensartet folkepension på 5.000 kr. til alle, så er alle samspilsproblemer for pensionister væk.

Jeg har desværre ikke mere taletid til belæring af ministeren, men han bliver jo nok kloge engang.

Glønborg (KRF):

Jeg vil gerne have lov til at udtrykke min taknemlighed over, at både den socialistiske og den liberale fløj her i salen har taget de ord til efterretning, som jeg kom med i mit første ind-

[Glønborg]

læg om, at vi fik den ideelle løsning på problemerne, når det sociale og det liberale kunne forenes. Den dagsorden, som er udformet af Socialdemokratiet denne gang, er egentlig et smukt udtryk for, at der her er noget, vi kan mødes om. Fra Kristeligt Folkepartis side vil vi med glæde stemme for den dagsorden.

Det er så typisk, at vi her i dag står med et mønster, hvor Fremskridtspartiet ikke kan finde ind i et samarbejde med resten af salen, men jo i øvrigt ved sin ordfører har leveret en aldeles glimrende underholdning her i salen. Jeg synes, det har været meget interessant. Det er da udmærket, at Fremskridtspartiets ordfører har dokumenteret, at han også vil kunne begå sig glimrende i underholdningsbranchen. Det er man jo vant til i det parti.

Det skuffer mig lidt, at Socialistisk Folkeparti ikke har villet følge med ind i arbejdet på at nå løsninger, men har ment, at man tjente sagen bedre ved at skulle have en ensidig socialistisk markering som den, man har lavet med sit dagsordensforslag. Det er klart, at Kristeligt Folkeparti ikke vil kunne støtte en sådan dagsorden, heller ikke selv om en anden ikke skulle blive vedtaget. Den slags ren socialisme tror vi ikke er løsningen på landets problemer på dette felt.

Økonomiministeren (Niels Helveg Petersen):

Til hr. Jes Lunde vil jeg gerne sige, at jeg er ikke i tvivl om, at man kan opnå en hurtig virkning, positiv virkning, på beskæftigelsen ved at ansætte flere i den offentlige sektor; det siger sig selv. Min påstand er, at i løbet af meget kort tid vil en forøgelse af de offentlige udgifter, en realvækst på 2 pct. om året, give et højere skatetryk, som virker imod beskæftigelsen og formentlig også vil give en højere rente. Så det er ikke en farbar vej, og det vil meget hurtigt komme til at gå ud over beskæftigelsen.

Den stakkels ADAM's sindelag har været diskuteret her i dag. Jeg bryder mig ikke meget om sindelagskontrol. Jeg har forhørt mig i Det Økonomiske Sekretariat, og dér har man intet kendskab til ADAM's partitilhørsforhold, men man siger, at han har ikke lov til at stemme ved valgene.

Jeg har nu en anelse om, at han i hvert fald ikke er fremskridtsmand. Det hænger noget sammen med det indlæg, jeg har hørt hr. Glistrup holde i dag bl.a. og ved flere andre lejligheder. Jamen det her med opsparring, siger hr.

Glistrup, det er jo noget puritansk ligeegyldighed. Jamen problemet for Danmark – det er alligevel mærkeligt, at man kan have været med i så mange år herinde uden at have opdaget det – problemet for Danmark er faktisk, at vi i 25 år har haft et opsparingsunderskud i forhold til udlandet. Vi er nødt til at låne penge i udlandet. Hvis vi skal have balance i forhold til udlandet, så er en forøgelse af opsparringen nødvendig. Den sammenhæng kan ADAM forstå, men det kniber mere hos hr. Glistrup. Derfor er jeg sikker på, at modellen ikke er fremskridtsmand.

Til hr. Nyrup Rasmussen vil jeg gerne sige, at det, der er imellem os, jo er en forskel i synet på erhvervsstrukturpolitikens kort- og langsigtede muligheder i den økonomiske politik. Jeg er ked af, at det spiller så ringe en rolle for denne diskussion, hvad Det Økonomiske Råds Formandskab skrev i maj 1987. I maj 1987 kom der fra Det Økonomiske Råds Formandskab en redegørelse, hvor man bl.a. diskuterer, hvilke muligheder der er for at løse vores balanceproblemer ved hjælp af industripolitik, en strukturpolitik, hvad vi vil kalde det. Jeg vil gerne citere fra, hvad de økonomiske vismænd sagde ved denne lejlighed:

»I debatten fremstilles disse muligheder – for at opnå bidrag til løsning af balanceproblemerne – »ofte som meget store. Erhvervs politik fremhæves dermed undertiden som en fuldgyl dig substitut for forbedringer af lønkonkurrenceevnen. Analysen i det følgende leder imidlertid frem til, at erhvervs politik højst kan være en næst-bedst politik over for balanceproblemerne, samtidig med at dens mulige løsningsbidrag er begrænsede.« Side 58.

Op på side 60: »Alt i alt må mulighederne for at opnå en forbedring af beskæftigelses- og betalingsbalancesituationen gennem erhvervs politik anses for at være temmelig begrænsede, og under alle omstændigheder kan der tidligst forventes nævneværdige virkninger af en forøget erhvervs politisk indsats et godt stykke inde i 1990'erne. Det er helt urealistisk med balanceproblemernes nuværende tyngde at forestille sig en løsning af disse alene ad denne vej.«

Det svarer meget godt til min grundholdning, at vi skal bruge erhvervs politik, struktur politik, hvor vi kan komme af sted med det, hvor det kan give nogle resultater, men det er kun et supplement, og det er langsigtede og på kort sigt begrænsede muligheder, der kan komme ud af det.

[Økonomiministeren]

Men nu glæder vi os jo alle sammen til at se det socialdemokratiske udspil, der, forstår jeg, vil vise nye veje, som skulle komme inden længe. Jeg kan garantere Socialdemokratiets ordfører, hr. Nyrup Rasmussen, at regeringen med meget stor interesse vil kaste sig over studiet af det socialdemokratiske forslag, når det foreligger.

Til hr. Nyrup Rasmussens spørgsmål om, hvad regeringen egentlig vil på disse områder, må jeg henvise til, hvad finanslovsforslaget indeholder på disse områder, og det lovprogram, som regeringen har offentliggjort. Jeg finder, at regeringen på alle de punkter har klargjort sine standpunkter, og vi er selvfølgelig klar til at diskutere det socialdemokratiske udspil.

Hr. Nyrup Rasmussen og jeg er helt enige om, at opsparingen har svinget utrolig meget inden for de senere år. Vi så i 1985 og 1986 en meget voldsom nedsparing – et fald i opsparingen, stærk stigning i forbruget – med det resultat, som ikke vil glæde hr. Glistrup, at underskuddet på betalingsbalancen jo pludselig drøned af sted ud over alle grænser. Derfor er der ingen diskussion om, at opsparingen har været meget svingende. Til gengæld tror jeg også, at vi efter skattereformen vil se et mere stabilt mønster og forhåbentlig et mønster, der viser en varig forøgelse af den samlede opsparing.

(Kort bemærkning).

Glistrup (FP):

Økonomiministeren står stadig væk og skygebokser helt ude i periferien af problemerne med noget, der kun er en lille flig af dem. Det er ligesom, hvis vi havde en stor, beskidt skorstensfejmester, som havde fået et støvfnug ned på sin jakke og så sagde: Det klarer vi ved opsparing.

Det, der er problemet med 28 års fortsat underskud som resultat af, hvad de 7 socialdemokratier herinde har foretaget sig, er begrundet i én eneste ting, nemlig at Danmark ikke i tilstrækkeligt omfang har kunnet præstere internationalt konkurrencedygtig produktion. Det er det, det gælder om: at få lavet internationalt konkurrencedygtig produktion, hverken at opspare eller nedspare eller nogen af de andre afledningsmanøvrer, som økonomiministeren farer ud til.

Skal vi have en konkurrencedygtig produktion, så skal vi for det første sørge for, at omkostningerne kommer tilstrækkelig langt ned. Og i verdens største skattetryksland er skatten nu engang den største omkostning, for enhver opkrævet krone i skat bundfælder sig som omkostninger for erhvervslivet. Og derfor skal vi have skatterne ned. Når vi så får skatterne, og dermed omkostningerne, ned, så kan erhvervslivet beskæftige den fulde arbejdskraft. Og forudsætningen for, at vi kan få den fornødne produktion, er, at også den million arbejdsløse, vi har her i landet, bliver beskæftiget med noget nytteproduktion, der kan levere nyttevarer til udlandet.

Økonomiministeren er så optaget af disse korttidsboghoderitniske svingninger, som foregår med betalingsbalanceunderskud. Man skal sammenligne det 5 år for 5 år for at have et realistisk grundlag, og dér er det blevet værre og værre igennem disse 28 år.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Økonomiministeren sagde, at han godt kunne forstå, at SF's politik ville føre til øget beskæftigelse. For det er det, man får ud af det ved bare at ansætte folk i den offentlige sektor.

Så er jeg nødt til at sige, at det så sandelig ikke er det, SF's politik går ud på. Tværtimod, de initiativer, vi foreslår, er i meget høj grad tilrettelagt for at give en afledt virkning i den private sektor. Det er hele formålet. Det er også derfor, at vores ændringsforslag til finanslovsforslaget f.eks. konsekvent får en positiv vurdering af Budgetdepartementet, der påviser, at det gavner både beskæftigelse, betalingsbalance og statsbudget samtidig.

Så har jeg nu forstået, at økonomiministerens bibel er vismandsrapporten om erhvervsstrukturpolitik. Det er beklageligt, at han ikke har andre kilder, for den er noget overfladisk i sin gennemgang af strukturpolitiske virkemidler. I øvrigt har jeg altid opfattet denne gennemgang alene som en advarsel om ikke at tro, at man på det helt korte sigt kan forlade sig på strukturpolitik, hvilket selvfølgelig er rigtigt. Her og nu, på meget kort sigt, er det den almindelige økonomiske politik, det gælder. Det ved vi alle udmærket godt.

[Rahbæk Møller]

Men når det drejer sig om, hvad der skal ske i et 5-10-årigt perspektiv, så er det strukturpolitikken, der bestemmer samfundets struktur, og forhåbentlig tænker regeringen – det burde den i hvert fald – lidt længere end ud over næste valgdato. Den burde også tænke på, hvad der skal ske om 5-10 år, og så er det strukturpolitikken, vi skal have fat i.

(Kort bemærkning).

Nyrup Rasmussen (S):

Jeg vil gerne takke for de positive bemærkninger, der har været om det dagsordensforslag, som Socialdemokratiet har fremsat. Vi er trygge ved, at det er blevet opfattet i den rette ånd. Vi er trygge ved, at der ser ud til at være et flertal for erkendelsen af, at der skal gøres noget for at modernisere vore virksomheder, der skal gøres noget for forskning og uddannelse, der skal gøres noget i den aktive arbejdsmarkedspolitik.

Derfor er jeg også lidt ked af, at SF desværre ikke mente, at de kunne støtte vort dagsordensforslag, og jeg vil godt gentage, som jeg sagde det tidligere på dagen, at det havde klædt os alle sammen, hvis vi havde kunnet samle os om den fælles erklæring, også som et signal udadtil. Det, at Fremskridtspartiet ikke kan støtte forslaget, mener jeg ikke nødvendigvis behøver at komme forslaget til skade. Men det havde været lykkeligt, hvis SF kunne have været med. Det er der ikke noget at gøre ved.

Jeg takker også økonomiministeren for de positive bemærkninger, ikke mindst om pensionsspørgsmålet.

På den anden side skal jeg ikke undlade at bemærke, at når det gælder det fundamentale spørgsmål, hvad man vil gøre for beskæftigelsesfremme i den nærmeste tid, så har det mest ud over de generelle betragtninger om den økonomiske politik været et konkret bud fra socialministeren på kontanthjælpssiden. Jeg skal beklage det lidt, men håbe på, at vi, når vi kommer tilbage med den konkrete udmøntning af den dagsorden, der her foreligger, kan se frem til gode, konstruktive beslutninger på de strukturproblemer, som vi dog trods alt har fået indkredset her i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

(Foretaget på den i forretningsordenens § 35, stk. 3, angivne måde).

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 4 af Nyrup Rasmussen (S) (se foran) vedtoges med 89 stemmer (S, KF, V, RV, CD og KRF) mod 16 (FP); 17 (SF) stemte hverken for eller imod.

Hermed var følgende forslag bortfaldet:

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 5 af Glistrup (FP) (se foran).

Forslag om motiveret dagsorden nr. D 6 af Rahbæk Møller (SF) (se foran).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 78:

Forslag til lov om ændring af lov om frikommuner.

Af indenrigsministeren (Thor Pedersen).
(Fremsat (omtrykt) 2/11 88).

Lovforslaget sættes til forhandling

Forhandling

Erling Christensen (S):

Som et lyn fra en klar himmel var frikommunetanken over Øresund kommet fra Sverige til Danmark. For nøjagtig 4 år siden blev frikommuneloven fremsat her i Folketinget. Og siden er der godkendt over 200 frikommuneforsøg, fortæller ministeren.

Når jeg tænker på de arbejdsvilkår, regeringen i øvrigt har budt vore kommuner i de 4 år, synes jeg, at det er flot gjort, at der har været overskud i vore frikommuner til også at tænke nye tanker. Efter min bedste overbevisning er vore frikommuneforsøg, det store arbejde i kommunerne, de mange eksperimenter, grundlaget for de mange overvejelser, der i øjeblikket gøres i forbindelse med det, vi kan kalde opgaverereformen.